

Marcin Zieniewicz

EDUKACJA EUROPEJSKA NA UKRAINIE

Warszawa 2005

Spis treści:

Wstęp.....	3
1. Edukacja europejska na Ukrainie – sektor państwowy.....	s.5
1.1 Edukacja europejska w ukraińskim systemie oświaty.....	s.6
2. Edukacja europejska na Ukrainie - sektor pozarządowy.....	s.14
2.1 Kluby europejskie.....	s.14
2.2 Organizacje pozarządowe.....	s.19
3. Edukacja europejska na Ukrainie – partnerzy zagraniczni.....	s.41
3.1 Instytucje, organizacje oraz fundacje międzynarodowe.....	s.41
3.2 Polskie organizacje pozarządowe.....	s.54
4. Edukacja europejska na Ukrainie – media.....	s.60
Podsumowanie.....	s.65
Indeks.....	s.68
Bibliografia.....	s.85

Wstęp

Historia państw europejskich, w tym także nowych członków Unii Europejskiej, pokazała wielką rolę aktywności społecznej w procesie integracji europejskiej. Jednym z najważniejszych warunków ukształtowania się takiej postawy jest wiedza, pełna świadomość czym jest wspólnota europejska, na czym polega proces integracji. Edukacja europejska w żadnym z krajów nie była wyłącznie zadaniem państwa, wręcz przeciwnie, kluczową rolę w tej kwestii odegrała aktywność społeczna, wyrażona choćby przez działalność organizacji pozarządowych. Obecnie w sytuacji znacznego rozbudzenia europejskich aspiracji przed problemem edukacji swojego społeczeństwa w duchu europejskim stoi Ukraina.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie aktywności na rzecz rozwoju edukacji europejskiej na Ukrainie, w jak najszerszym możliwym kontekście. Właśnie z tego względu praca została podzielona tematycznie na cztery rozdziały, odpowiadające płaszczyznom, na których rozwija się edukacja europejska. Część zasadnicza pracy została uzupełniona indeksem i bibliografią.

W pierwszym rozdziale przedstawiono aktywność sektora państwowego, tzn. zarówno działalność instytucji państwowych (rządu, prezydenta itp.), jak i miejsce edukacji europejskiej w ukraińskim systemie oświaty.

W rozdziale drugim skoncentrowano się na aktywności kluczowego dla omawianej kwestii ukraińskiego sektora pozarządowego. Ze względu na rozległość tematu oddzielnie przedstawiono działalność tzw. „klubów europejskich”, działających przy placówkach oświatowych, oraz „proeuropejskich” organizacji pozarządowych.

Rozdział trzeci poświęcony został roli, jaką w rozpowszechnianiu na Ukrainie wiedzy o Europie pełnią instytucje oraz organizacje międzynarodowe. W tym miejscu opisano także międzynarodowe programy edukacyjne, obejmujące swoim zasięgiem Ukrainę. Ze zrozumiałych względów osobno omówiono kwestię współpracy polsko-ukraińskiej, ukierunkowanej przede wszystkim na dzielenie się polskimi doświadczeniami na drodze do zjednoczonej Europy.

W indeksie, umieszczonym na końcu opracowania, znajdują się koordynaty wszystkich uczelni, szkół, klubów, organizacji oraz mediów wymienionych w opracowaniu. Umieszczono tam również dane tych subiektów, które ze względów technicznych nie zostały omówione w części zasadniczej.

Wszystkie informacje zawarte w opracowaniu pozyskano przede wszystkim za pomocą sieci Internet, a także za pośrednictwem poczty elektronicznej i kontaktów telefonicznych z partnerami ukraińskimi. W związku z powyższym opracowanie to **nie pretenduje na pełnię wiedzy** w danej dziedzinie. Brak informacji o działalności wielu podmiotów, nie oznacza, że organizacje takie nie przejawiały żadnej

aktywności. Możliwe także, iż w pracy nie wspomniano w ogóle o niektórych organizacjach, uczelniach, czy mediach, udzielających się na polu edukacji europejskiej. Sytuacja taka jest spowodowana przede wszystkim deficytem informacji, którego nie udało się uzupełnić za pomocą zastosowanych w pracy metod.

W ramach poszukiwań informacji przejrano m.in. strony internetowe poszczególnych organizacji, placówek oraz mediów, bazy danych instytucji pozarządowych, opisy realizacji projektów, wykazy grantobiorców fundacji, a także liczne publikacje prasowe i internetowe.

Zgromadzenie potrzebnych informacji okazało niełatwym zadaniem, jedynie niewielka część opisywanych podmiotów posiada własne strony internetowe, do tego zamieszczane informacje są dość często nieaktualne. Niewiele z omawianych organizacji udostępnia regularne raporty ze swojej działalności.

Kontakt z partnerami ukraińskimi był utrudniony także ze względu na nieaktualne adresy poczty elektronicznej oraz błędne numery telefoniczne. Biorąc pod uwagę napotkane trudności, należy podkreślić, iż Internet jest zdecydowanie najbogatszym źródłem wiedzy w opisywanej dziedzinie.

Napotkane trudności mogą być także przyczynkiem do pewnych wniosków. Niewątpliwie proces edukacji europejskiej społeczeństwa ukraińskiego znajduje się w fazie początkowej swojego rozwoju. Poszczególne ośrodki, organizacje czy placówki oświatowe bardzo często nie współpracują ze sobą, zaś regionalne centra zajmujące się koordynacją działalności edukacyjnej znajdują się również na etapie tworzenia.

1. Edukacja europejska na Ukrainie – sektor państwowy.

Europejskie ambicje Ukrainy zostały wyartykułowane na poziomie najwyższych władz kraju już na początku istnienia niepodległego państwa. W rzeczywistości jednak oficjalny Kijów robił niewiele, by zbliżyć się do standardów europejskich, tym bardziej by przybliżyć ideę zjednoczonej Europy swojemu społeczeństwu. Większość *proeuropejskich* deklaracji pozostawała niezrealizowana.

Podobna sytuacja przez długi czas panowała także w dziedzinie edukacji europejskiej, zmiany w tej sferze obserwowane są praktycznie dopiero w ciągu ostatnich kilku lat. Zmiany te jednakże nie byłyby możliwe bez aktywności ukraińskiego trzeciego sektora oraz pomocy organizacji międzynarodowych.

Aktywność państwa w dziedzinie edukacji europejskiej wzrosła w przededniu ostatniego rozszerzenia UE. Można powiedzieć, iż wydarzenie to niejako zmusiło władze w Kijowie do działania, wszak Ukraina stała się bezpośrednim sąsiadem UE. Zgodnie z dekretem prezydenta Leonida Kuczmy, w roku 2003 po raz pierwszy obchodzono na Ukrainie „*Dzień Europy*”. Od tego czasu impreza na stałe wpisała się w kalendarz kulturalny Ukrainy, w ubiegłym roku Dni Europy obchodzono w Kijowie, Lwowie i Dniepropietrowsku. W roku bieżącym obchody odbyły się w Kijowie, Odessie oraz Doniecku. Stałym organizatorem przedsięwzięcia jest Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej, przy wsparciu ukraińskiego rządu i administracji lokalnej.

Przełomowe znaczenie miał podpisany przez prezydenta w kwietniu 2004 roku dekret o „*Państwowym programie informowania społeczeństwa w kwestii integracji europejskiej Ukrainy na lata 2004-2007*”. Program przewidywał bardzo szerokie spektrum działań organów państwowych, zawierające m.in.:

- *informowanie opinii publicznej o szczytach UE - Ukraina, a także wszelkich spotkaniach, konferencjach, negocjacjach,*
- *organizację różnego rodzaju seminariów, spotkań, wykładów, konferencji, konkursów itp., poświęconych tematyce europejskiej,*
- *wprowadzenie problematyki europejskiej do programów nauczania na poziomie szkół średnich,*
- *przygotowanie odpowiednich pomocy naukowych, tj. podręczników, informatorów, niezbędnych w pracy dydaktycznej z młodzieżą,*
- *przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych o integracji europejskiej, broszur itp.,*
- *zaopatrzenie w literaturę przedmiotu bibliotek publicznych, bibliotek uczelnianych, tworzenie w tych miejscach „kącików europejskich”,*
- *przygotowanie i wydanie szeregu publikacji na tematy europejskie,*

- *stworzenie mediów, serwisów informacyjnych, centrów informacji propagujących wiedzę europejską,*
- *obchody Dnia Europy, a także organizacja imprez poświęconych poszczególnym krajom UE.*

Ukraińska strategia informacyjna w kwestiach europejskich przypominała analogiczny polski „Program Informowania Społeczeństwa”, choć była znacznie mniej szczegółowa. Program znajduje się obecnie w swojej fazie początkowej.

Na poprawę „atmosfery” wokół edukacji europejskiej na Ukrainie wpływa także sytuacja na samej Ukrainie. Pomimo, iż zwycięska ekipa rządząca nie zdążyła na razie w widoczny sposób posunąć realizacji powziętych zobowiązań europejskich, to jednakże nawet sama zmiana stylu uprawiania polityki europejskiej tworzy zupełnie nowy, korzystniejszy klimat dla dalszego rozwoju tej gałęzi oświaty. Zmiana stylu jest bardzo ważna dla samego społeczeństwa, które wykazuje zmęczenie dotychczasowymi pustymi frazesami o „europejskim wyborze Ukrainy”.

1.1 Edukacja europejska w ukraińskim systemie oświaty.

Niepodległa Ukraina odziedziczyła sowiecki system oświaty, dlatego po odzyskaniu niepodległości jednym z najpilniejszych zadań była jego modernizacja i reforma. Przemiany w tej sferze dokonywały się równie mozolnie, jak w pozostałych sferach sektora państwowego.

Jeśli chodzi o szkolnictwo podstawowe i średnie, to do niedawna nie istniał tu żaden program zajęć dydaktycznych z tematyki europejskiej. Pierwszą próbą zmiany tej sytuacji był projekt „Europejski wybór Ukrainy”, opracowany przez Centrum Prawa Porównawczego przy Ministerstwie Finansów Ukrainy. W roku szkolnym 2003/2004 przedmiot „Europejski wybór” został wprowadzony pilotażowo do dziesięciu szkół kijowskich. Pomimo zapowiedzi rozszerzenia projektu w roku następnym (2004/2005) na szkoły w całym kraju, z niejasnych przyczyn Ministerstwo Edukacji cofnęło dlań swoją akredytację.

Jedynym projektem edukacji europejskiej, na poziomie ukraińskiego szkolnictwa podstawowego i średniego, jest obecnie projekt „*Studia Europejskie*”, realizowany przez Międzynarodową Fundację „*Odrodzenie*” oraz Zrzeszenie Dyrektorów Szkół Kijowskich. Prócz celów dydaktycznych, zadaniem projektu jest wypracowanie koncepcji ukraińskiej edukacji europejskiej, w tym stworzenie bazy metodycznej, pomocy naukowych, podręczników itd. Jest to bardzo ważne, gdyż ogólnie rzecz biorąc podręczników takich do tej pory (prócz wspomnianego podręcznika „*Europejski Wybór*”) na Ukrainie nie było.

W ramach projektu wydano podręcznik „*Studia Europejskie*” dla uczniów, a także poradnik metodyczny dla nauczycieli. Projekt spotkał się z żywym zainteresowaniem szkół, obecnie jest on realizowany w 53 szkołach na całej Ukrainie, jednak liczba ta szybko się zwiększa.

Równocześnie w szkołach Ukrainy stworzono sieć Szkolnych Klubów Europejskich (SEK), których liczba przekroczyła 150.

Już na początku lat 90 instytucje europejskie zaoferowały Ukrainie pomoc w reformie systemu szkolnictwa wyższego. W roku 1993 Ukraina została objęta europejskim programem *TEMPUS*, wspomagającym nowych sąsiadów Unii Europejskiej w reformowaniu, restrukturyzacji i unowocześnieniu systemów oświaty. *TEMPUS* stanowił część planu bezzwrotnej pomocy Komisji Europejskiej na rzecz wspierania reform społeczno-gospodarczych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (*PHARE*), a od 1993 także w państwach WNP i Mongolii (*TACIS - Trans-European Mobility Partnership Scheme for University Studies*).

O ile na początku pomoc w ramach *TEMPUS/TACIS* była kierowana głównie na restrukturyzację i reformę ukraińskiej oświaty, o tyle z czasem realizowane projekty w coraz większym stopniu dotyczyły problemu edukacji europejskiej w ukraińskim szkolnictwie wyższym.

W roku 1997 po raz pierwszy przyznano granty finansowe na realizację projektów w ramach programu „*Studia Europejskie*”. Program ukierunkowany był głównie na rozbudowę edukacji w kierunku europejskiej ekonomii (także na tle procesów integracyjnych), zarządzania, prawa europejskiego oraz nauk politycznych. Pierwszym grantobiorcą był Państwowy Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Kijowie (Instytut Stosunków Międzynarodowych), który w roku 1997 otrzymał dofinansowanie na realizację projektu „*Przygotowanie specjalistów w dziedzinie edukacji europejskiej*”. Rok później wsparcie finansowe na podobne cele otrzymały: Uniwersytet im. Miecznikowa w Odessie (1998) oraz Międzynarodowy Naukowo-Techniczny Uniwersytet w Kijowie.

Przyznane dotacje zostały wykorzystane przez uczelnie w różny sposób, na uniwersytecie im. Tarasa Szewczenki, w ramach Instytutu Stosunków Międzynarodowych, utworzono nową jednostkę dydaktyczną „*Centrum Studiów Europejskich*”. Dało to ukraińskim studentom unikalną możliwość zdobycia tytułu magistra w dziedzinie stosunków międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki europejskiej. Na Uniwersytecie Naukowo-Technicznym stworzono dwuletni kierunek podyplomowy „*Studia Europejskie*”, rozpoczęto nauczanie m.in. na specjalizacjach „*Prawo Unii Europejskiej*” oraz „*Gospodarka UE*”. W Odessie program studiów europejskich został wkomponowany w istniejący program nauczania.

W roku 1999 do programu „*Studia Europejskie*” przyłączyła się Tarnopolska Akademia Gospodarki Narodowej, w której utworzono dość prężny uniwersytecki ośrodek europejski - „*Centrum Studiów Europejskich i Międzynarodowych*”. Ośrodek koordynuje działania międzynarodowego konsorcjum uniwersytetów, biorących wraz z Akademią Tarnopolską udział w projekcie. Centrum kształci ponadto magistrów studiów europejskich, główny nacisk kładąc na kwestie prawne i ekonomiczne.

Od 2003 roku w programie „*Studiów Europejskich*” uczestniczą m.in. Państwowy Uniwersytet Techniczny w Doniecku (Wydział Ekonomii i Zarządzania), Państwowy Techniczny Uniwersytet w Charkowie „*Charkowska Politechnika*” (Wydział Ekonomii) oraz Wschodnioukraiński Uniwersytet im. Wołodymyra Dała w Ługańsku.

W roku 2001 w Dniepropietrowskim Państwowym Uniwersytecie rozpoczęła się realizacja projektu nowej specjalności: „*Stosunki Międzynarodowe*” oraz specjalizacji „*Studia Europejskie*”.

Obecnie kursy, związane z tematyką europejską wykładane są w dwunastu uczelniach Ukrainy, najczęściej w ramach wydziałów stosunków międzynarodowych. Prócz wyżej wymienionych uczelni są to m.in. Państwowy Uniwersytet w Chersoniu, Akademia Kijowsko-Mohylańska, Lwowski Uniwersytet Państwowy im. I. Franki, Doniecki Uniwersytet Państwowy, Wołyński Uniwersytet Państwowy im. Łesi Ukrainki, Uniwersytet Państwowy „*Akademia Ostroska*”. Duża część z wymienionych uniwersytetów, w tym zwłaszcza te położone w zachodniej części kraju, utrzymują żywe kontakty z uczelniami polskimi.

Edukacja europejska w ukraińskim szkolnictwie wyższym to nie tylko działalność dydaktyczna, ale także praca analityczna uniwersyteckich ośrodków badawczych. Do placówek takich można zaliczyć, wyróżniający się dużą aktywnością, Instytut Integracji Europejskiej przy Lwowskim Uniwersytecie Państwowym im. I. Franki, a także Szkołę Analityki Politycznej przy Akademii Kijowsko-Mohylańskiej.

Poniżej, w kolejności alfabetycznej według miast, przedstawiono informację o najaktywniejszych jednostkach dydaktycznych oraz uniwersyteckich ośrodkach badawczych.

DNIEPROPIETROWSK

1. Dniepropietrowski Uniwersytet Państwowy

49050 Dniepropietrowsk, ul. Naukowa 13.

tel. (0562) 46-00-95, faks: (0562) 46-55-23.

Rektor: M. Polakow

E-mail: webmaster@mail.dsu.dp.ua, URL: www.dsu.dp.ua

W roku akademickim 2001/2002 uniwersytet został objęty wspólnym projektem europejskim (JEP), w ramach programu *TEMPUS/TACIS*. Jego celem jest stworzenie na terenie dniepropietrowskiego uniwersytetu specjalności „*Stosunki Międzynarodowe*” (Wydział Gospodarki Międzynarodowej) oraz specjalizacji „*Studia Europejskie*” na Wydziałach Prawa i Historii oraz w Instytucie Edukacji Podyplomowej. W listopadzie 2001 roku rektor uczelni M. Polakow dokonał pierwszej prezentacji projektu, w jego ramach 10 uniwersyteckich wykładowców przeszło szkolenia za granicą. W lutym 2002 roku dokonano podsumowania zdobytych doświadczeń, ponadto opracowano zbiór programów kształcenia w języku ukraińskim. Dwa z przygotowanych na Zachodzie projektów: „*Prawo Unii*

Europejskiej” oraz „*Międzynarodowe Stosunki Ekonomiczne*”, zostały natychmiast, w roku 2002, wprowadzone do programu nauczania (Wydział Gospodarki Międzynarodowej oraz Wydział Prawa). Przedmiot „*Teoria stosunków międzynarodowych*” wprowadzono do programu nauczania Wydziału Gospodarki Międzynarodowej w lutym 2003 r.¹

Uczestnikami tego międzynarodowego projektu są: Universiteit van Amsterdam, The University of Kent at Canterbury, Katholieke Universiteit Leuven.

KIJÓW

2. Państwowy Uniwersytet Kijowski im. T. Szewczenki, Centrum Studiów Europejskich, Instytut Stosunków Międzynarodowych.

Kijów, ul. Melnykowa 36/1, pok. 261, 211-44-14, 211-45-45,

Dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych: prof. L. W. Huberśkyj, kierownik Centrum Studiów Europejskich: prof. O. I. Sznyrkow.

E-mail: kvv@iir.kiev.ua, mma@iir.kiev.ua, URL: www.iir.kiev.ua.

W 1996 roku na bazie uniwersyteckiego Instytutu Stosunków Międzynarodowych, dzięki inicjatywie Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej, utworzono Centrum Dokumentacji Europejskiej. W roku 1997 Uniwersytet im. T. Szewczenki został po raz pierwszy na Ukrainie (także na terenie całego WNP) został uczelnią - koordynatorem projektu programu *TEMPUS/TACIS* „*Przygotowanie specjalistów w dziedzinie badań europejskich*”. W projekcie wzięli udział partnerzy zagraniczni, były to uniwersytety z Belgii (Bruksela), Niemiec (Münster) oraz Wielkiej Brytanii (Hall).

W trakcie realizacji projektu, w ramach Instytutu Spraw Międzynarodowych utworzono nową specjalizację (dwuletnie studia magisterskie) „*Polityka europejska*”. W 1998 roku uruchomiono letnią szkołę badań europejskich. Rok później, z inicjatywy dyrekcji Instytutu, przy wsparciu Międzynarodowej Fundacji „*Odrodzenie*”, utworzono nową jednostkę dydaktyczną (w składzie instytutu) - *Centrum Studiów Europejskich*. W ramach ośrodka rozpoczęto program wszechstronnych studiów magisterskich w kilku specjalizacjach min.: polityka europejska, prawo europejskie oraz europejska ekonomia i integracja.

Od 2000 roku w oparciu o Instytut rozpoczęto tworzenie Narodowej Sieci Studiów Europejskich, która ma służyć wymianie doświadczeń i wiedzy pomiędzy uczelniami, prowadzącymi edukację europejską.

Od roku 2001 Instytut bierze udział w realizacji międzynarodowego projektu (w ramach programu TEMPUS) „*Europejskie prawo na uczelniach Ukrainy*”.

---

¹ Materiały do kursów dostępne są pod adresem: <http://tempus.dsu.dp.ua/uplan.htm#2>.

Centrum Studiów Europejskich jest niewątpliwie największą i najbardziej renomowaną placówką tego rodzaju na Ukrainie. Prócz stałej kadry profesorskiej, z wykładami w Centrum goszczą przedstawiciele administracji rządowej, prezydenckiej, bankowej, a także wykładowcy zagraniczni. Centrum bierze aktywny udział w międzynarodowej wymianie informacyjnej oraz studenckiej, utrzymuje kontakty międzynarodowe z uczelniami Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji, Belgii, Holandii, Austrii, Szwecji. Bierze także udział w międzynarodowych projektach edukacyjnych: TACIS, INTAS, IAN, CEEISA, projektach Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie”, Fundacji Konrada Adenauera, a także Fridricha Eberta.

KIJÓW

3. Międzynarodowy Naukowo-Techniczny Uniwersytet w Kijowie.

02094 Kijów, ul. Zaulek Mahnitorśkyj 3, m. 100, (044) 551-50-60, 551-50-53, 559-24-33,

E-mail: info@istu.edu.ua, URL: www.istu.edu.ua.

Zgodnie z zobowiązaniami powziętymi w ramach programu *TEMPUS/TACIS*, w którym uczelnia uczestniczy od 1997/98 roku, na uniwersytecie stworzono dwuletnie podyplomowe „*Studia Europejskie*”. Rozpoczęto także przygotowanie fachowców w następujących specjalizacjach: Prawo Unii Europejskiej, Uniwersytecki Management, Międzynarodowe Sieci Komunikacyjne oraz Gospodarka UE. W roku akademickim 2000/2001 otworzono dwie nowe katedry, w tym katedrę Prawa Unii Europejskiej. Prócz programu *TEMPUS/TACIS* uniwersytet brał udział w programie *TACIS AGE*, a także innych projektach, finansowanych przez uczelnie zagraniczne.

KIJÓW

4. Uniwersytet Państwowy „Akademia Kijowsko-Mohylańska”, Szkoła Analityki Politycznej.

Kijów, ul. Wołoska 8/5, aud. 4-24, tel./faks: 230-82-39

Dyrektor Szkoły Analityki Politycznej: Ołeksij Harań

E-mail: rostp@spa.org.ua, URL: <http://www.spa.ukma.kiev.ua/>

W ramach Wydziału Nauk i Technologii Socjalnych Akademii Kijowsko-Mohylańskiej wykładany jest przedmiot „*Studia Europejskie*”. Na uczelni działa również, założone w 1996 roku, *Centrum Badań Europejskich i Humanistycznych*, zajmujące się głównie sferą kontaktów kulturalnych pomiędzy Ukrainą i innymi państwami Europy.

W roku 2001 przy uczelni uruchomiono nowy ośrodek analityczno-badawczy - *Szkołę Analityki Politycznej*. Został on utworzony, dzięki wsparciu Fundacji „*Odrodzenie Kijowsko-Mohylańskiej Akademii*”, Międzynarodowej Fundacji „*Odrodzenie*”, Fundacji im. K. Adenauera oraz Organizacji Freedom House i in. Celem ośrodka jest m.in. analiza tendencji w politycznym, socjalnym i ekonomicznym życiu Ukrainy, analiza mechanizmów integracji europejskiej Ukrainy, działalność wydawnicza, a także organizacja spotkań, seminariów, okrągłych stołów itp. Szkoła wydaje swój informator („*Wisnyk*”).

LWÓW

5. Państwowy Uniwersytet im. I. Franki, Instytut Integracji Europejskiej.

79000 Lwów, ul. Uniwersytecka 1, h -312.

Dyrektor: Bohdan Hud' (bohdanhud@yahoo.com).

E-mail: inst_evr@franko.lviv.ua, URL: www.instevro.iatp.org.ua/.

W ramach Wydziału Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu im. I. Franki stworzono Katedrę Prawa Europejskiego. Przedmioty o tematyce europejskiej są także wykładane m.in. na Katedrze Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych.

Instytut Integracji Europejskiej jest placówką badawczą i nie prowadzi własnej działalności dydaktycznej. Został on utworzony decyzją rektora Uniwersytetu im. I. Franki w roku 2000, składa się dwóch oddziałów: Krajów EU oraz osobno – Polski. Placówka zajmuje się badaniami nad historią UE i idei integracji europejskiej, badaniami mechanizmów funkcjonowania UE, politycznymi i ekonomicznymi przemianami w krajach członkowskich, stanem i perspektywami stosunków Ukraina-UE, przemianami społecznymi w Polsce, a także polskim doświadczeniem integracji europejskiej.

Do najczęstszych form aktywności placówki należą publiczne debaty, konferencje, panele, seminaria itp. Instytut utrzymuje kontakty z podobnymi placówkami za granicą, w tym zwłaszcza w Austrii i Polsce. W tej ostatniej partnerami instytutu są m.in.: Instytut Europejski w Łodzi, Katedra Europeistyki UJ, Katedra Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, Wyższa Szkoła Studiów Międzynarodowych, Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Tyczynie. Instytut współpracuje z Fundacją im. R. Schumana oraz British Council, bierze udział w licznych przedsięwzięciach o tematyce europejskiej.

2003

Współorganizacja okrągłego stołu „*Pomiędzy wschodem i zachodem: Dokąd idzie Ukraina?*”, w ramach projektu „*Polska-Ukraina. Wspólna przyszłość w Europie*”. Partnerami Instytutu były: niezależny magazyn „*Ji*” oraz *Bundeszentrale für politische Bildung*.

2004

Organizacja „*Festiwalu Europy 2004*”, partnerem Instytutu przy tym przedsięwzięciu była Katedra Prawa Europejskiego Wydziału Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Lwowskiego.

2005

Organizacja III międzynarodowej konferencji z cyklu „*Europejskie prawo dzisiaj: nauka, edukacja, kultura*”, pod tytułem „*Rozszerzenie Unii Europejskiej: skutki dla Ukrainy*”.

Współorganizacja konferencji „*Ukraina-UE: nowy wymiar stosunków*”. Partnerami Instytutu były w tym przypadku Katedra Prawa Europejskiego Uniwersytetu im. I. Franki oraz British Council.

TARNOPOL

6. **Akademia Gospodarki Narodowej, Centrum Studiów Europejskich i Międzynarodowych.**

46004 Tarnopol, ul. Lwowska 11, tel. (0352) 33-11-02, faks: (0352) 33-11-02.

Rektor: Jurij Serhij Illicz

E-mail: rektor@tane.edu.ua, URL: www.tane.edu.ua.

Uczelnia tarnopolska jest jednym z prekursorów przemian w ukraińskim szkolnictwie wyższym, dość dobrze odnalazła się ona w nowych warunkach samorządności i otwartości na kontakty międzynarodowe. W okresie 1990-2000 ponad 220 wykładowców i studentów wzięło udział w stażach zagranicznych. W akademii utworzono międzynarodowe fakultety ukraińsko-holenderski, ukraińsko-niemiecki oraz ukraińsko-polski Fakultet Finansów i Ubezpieczeń. Uczelnia posiada tradycyjne kontakty z partnerami polskimi, które rozpoczęły się od współpracy z Wyższą Szkołą Inżynierską w Radomiu.

Dosyć wcześnie zainteresowanie placówki zwróciło się w stronę tematyki europejskiej, od 1994 roku była ona organizatorem corocznych konferencji na Krymie, poświęconych problematyce integracji Ukrainy ze strukturami UE. W akademii utworzono szkołę europejskiego i polskiego prawa. W roku 1999 Akademia rozpoczęła realizację projektu „*Europejskie studia ekonomiczne i stosunki w sferze biznesu*” (TEMPUS-TACIS). Owocem projektu

było stworzenie nowej jednostki dydaktycznej: „*Centrum Studiów Europejskich i Międzynarodowych*”.

Głównym celem dydaktycznym Centrum jest kształcenie magistrów z następujących specjalizacji: międzynarodowa ekonomia, światowa i europejska integracja, a także europejskie finanse. Główny nacisk w procesie edukacji położono na problematykę ekonomiczną i prawną. Projekt został zrealizowany dzięki współpracy z uczelniami europejskimi: Uniwersytetem im. Goethego (Niemcy), Uniwersytetem im. Erazmusa (Holandia), oraz Uniwersytetem w Lionie (Francja).

2. Edukacja europejska na Ukrainie - sektor pozarządowy.

Doświadczenia krajów europejskich, w tym nowych członków Unii pokazały jak ważne miejsce w procesie edukacji europejskiej zajmuje sektor niepubliczny. Znaczenie to jest jeszcze większe, gdy zaangażowanie państwa, tak jak w przypadku Ukrainy, jest niewielkie.

2.1 Szkolne i uczelniane kluby europejskie

Jedną z form działalności na rzecz upowszechnienia wiedzy o Europie są tzw. „kluby europejskie”, tworzone przy placówkach oświatowych różnych szczebli. Kluby powstają zarówno przy szkołach podstawowych i średnich (SKE – Szkolne Kluby Europejskie), jak i przy uczelniach wyższych.

Pomysł na wychowywanie dzieci, młodzieży, młodych obywateli w duchu europejskim, poprzez tworzenie klubów europejskich nie jest nowym pomysłem. Idea narodziła się w Portugalii, skąd rozprzestrzeniła się na inne kraje ówczesnej EWG, a z czasem także kraje kandydackie. Na początku lat 90-tych idea szkolnych klubów europejskich dotarła do Polski, gdzie obecnie ich liczbę szacuje się na tysiąc do kilku tysięcy.

Pierwsze kluby europejskie powstały na Ukrainie w roku 1995. W przeciwieństwie do podobnych organizacji z terenu innych państw WNP, czy choćby samej Rosji, ukraińskie kluby szkolne praktycznie od samego początku swojej działalności akcentowały chęć sprzyjania integracji europejskiej Ukrainy.

Rozwój szkolnych i uczelnianych klubów europejskich w latach 90-tych XX wieku nie przebiegał tak intensywnie jak się działo się choćby w sąsiedniej Polsce. Wiele ze stworzonych organizacji nie przejawiało oczekiwanego stopnia aktywności, wyraźne ożywienie w tej dziedzinie przyniosły dopiero ostatnie lata. Obecnie szkolne i uczelniane kluby europejskie znajdują się w większości miast obwodowych, zarówno na zachodzie, w centrum, jaki na wschodzie i południu Ukrainy. Jeśli chodzi o regiony, to w dwóch ostatnich przypadkach liczba tego rodzaju organizacji jest wyraźnie mniejsza.

Pomimo ciągłego rozwoju, sieć ukraińskich klubów jest nadal dość rzadką, dotyczy to zwłaszcza terenów wiejskich, choć w kwestii tej obserwowane są pozytywne zmiany. Na Ukrainie działa kilka programów pobudzających inicjatywę tworzenia klubów europejskich, tego typu projekty działają m.in. na terenie obwodów wołyńskich, a także w Donieckim i Sumskim. Tworzeniu szkolnych klubów europejskich sprzyja także projekt „*Studia Europejskie*” międzynarodowej Fundacji „*Odrodzenie*”.

Obecnie na terenie Ukrainy działa około 150 szkolnych klubów europejskich. Niektóre z organizacji, dzięki swojej aktywności, stały się prawdziwymi lokalnymi ośrodkami *proeuropejskimi*, promieniującymi na cały region. Działalność klubów sprowadza się najczęściej do organizacji lokalnych i regionalnych konkursów, olimpiad wiedzy oraz seminariów przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, poświęconych tematyce

europejskiej. Organizacje działające na uczelniach wyższych, są organizatorami różnego rodzaju *europejskich* spotkań, konferencji, czy szkoleń, przeznaczonych dla społeczności lokalnych. Do najważniejszych dni w kalendarzu wszystkich klubów należą majowe „*Dni Europy*”, obchodzone na Ukrainie od 2003 r. Przedstawiciele klubów biorą aktywny udział w imprezach, spotkaniach, organizowanych za granicą. W tym roku duża liczba gości z Ukrainy wzięła udział, w organizowanej w Warszawie, europejskiej „*Paradzie Schumana*”.

Kluby Europejskie mogą liczyć na wsparcie oficjalnych instytucji europejskich, takich jak Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, a także fundacji i organizacji międzynarodowych, w tym także polskich. Poniżej w porządku alfabetycznym według miast przedstawiono działalność niektórych szkolnych i uczelnianych klubów europejskich. Poniższy wykaz nie jest pełnym spisem najaktywniejszych klubów z terenu Ukrainy, zawiera on jedynie informacje, które udało się pozyskać za pomocą przyjętych w pracy metod (zob. Wstęp).

CHERSON

1. Klub Europejski przy Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym w Chersoniu.

73000 Chersoń, ul. 40 – lecia października, 27, tel. (0552) 24 23 50, faks (0552) 24 32 35, Chersoński Uniwersytet Państwowy, auditoria 250.

E-mail: euroclub@kspu.kherson.ua, azarova@kspu.kherson.ua,

URL: <http://www.university.kherson.ua/> (->Dział Kontaktów Międzynarodowych).

Koordynatorzy: Switłana Azarowa (kierownik).

Klub Europejski Chersońskiego Uniwersytetu Państwowego utworzono uroczyście w maju 2000 r., jest on organizacją, skupiającą młodzież zainteresowaną tematyką europejską. Celem jego działalności jest sprzyjanie procesom integracji europejskiej Ukrainy, m.in. poprzez akcje informacyjne wśród młodzieży. Klub kieruje swoją działalność do studentów oraz uczniów szkół średnich, dużą część swojej uwagi poświęca on nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych oraz wymianie studenckiej. Takie więzi nawiązano m.in. z Francją oraz Polską. Klub posiada własną bibliotekę, specjalizującą się w tematyce europejskiej.

2001

Prezentacja programów Unii Europejskiej, przeznaczonych dla młodzieży.

Trening dla wolontariuszy Klubu Europejskiego.

Organizacja wystawy fotograficznej „*My Europejczycy*”.

Organizacja młodzieżowych obchodów Dnia Europy.

II telekonferencja „*Młodzież. Ukraina. Europa: spojrzenie w przyszłość*”.

2003

Udział w szkoleniu, w ramach programu „Projekt rozwoju ukraińskich organizacji proeuropejskich”.

2004

Organizacja okrągłego stołu „Ukraina w przestrzeni euroatlantyckiej: doświadczenia i perspektywy”,
Organizacja uniwersyteckiej konferencji „My - Europejczycy”,
Udział w kijowskich obchodach Święta Europy,
Udział w międzynarodowym seminarium „Euroatlantyckie aspiracje Ukrainy – regionalny wymiar poparcia społecznego” w Czerniowcach,

CZERKASY

2. **Czerkaska Specjalistyczna Szkoła nr 17 – Młodzieżowy Szkolny Klub Europejski**

18002 Czerkasy, ul. Chreszczatyk 218, tel. (0472) 32-12-33.

Koordynator: Wołodymyr Hrycenko (griченко_vova@ gala.net)

URL: www.fml17.ck.ua (adres szkoły)

Organizacja została utworzona w grudniu 2004 r., przy wsparciu projektu „Studia Europejskie” Fundacji „Odrodzenie”(po listopadowym seminarium klubów europejskich w Kijowie). Klub został założony przez nauczycieli i uczniów czerkaskiej szkoły nr 17, skupia się on na działalności w środowisku uczniowskim. Na regularnych spotkaniach młodzież omawia interesujące je zagadnienia, przygotowywane są dyskusje, referaty na temat UE oraz poszczególnych krajów członkowskich.

W ramach wsparcia działalności Szkolnych Klubów Europejskich, organizacja otrzymała od Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie literaturę oraz podręczniki na użytek własny oraz stworzonych w szkole „kącików europejskich”.

DNIEPROPIETROWSK

3. **Dziecięcy Klub Europejski „Lingwa”.**

49126 Dniepropietrowsk, ul. Gagarina 74, a/s 2896, tel. (056) 776 84 43, 776 61 76,

Koordynatorzy: Jurij W. Kołesnyk, Elena O. Pawłenko.

E-mail: kol@lingua.dp.ua.

URL: <http://lingua.dnepr.net/>

Klub „Lingwa” należy do najaktywniejszych dziecięcych organizacji tego typu na Ukrainie, stając się jednocześnie miejscowym centrum proeuropejskim. „Lingwa” została założona w roku 1999 i była pierwszym dziecięco-młodzieżowym klubem europejskim na Ukrainie. Klub skupia nie tylko dzieci, ale również młodzież wraz z rodzicami i kadrami pedagogicznymi. Klub został

utworzony przy dnepropietrowskim ośrodku edukacyjnym „Lingwa”, łączącym pod jednym dachem szkołę podstawową, średnią, a także biuro tłumaczeń. Dyrektorem całego kompleksu jest Jurij Kołesnyk.

Klub stara się propagować wiedzę o Europie wśród dzieci i młodzieży, wychowywać młodych Ukraińców w duchu europejskim. Stosunkowo dużo swojej uwagi klub poświęca przekazywaniu dzieciom wiedzy o poszczególnych członkach UE oraz nauce języków obcych (głównie angielskiego i niemieckiego).

„Lingwa” stara się stymulować proces powstawania kolejnych szkolnych klubów europejskich, nawiązuje kontakty z nowo powstającymi organizacjami. Prócz aktywności regionalnej, klub nawiązuje kontakty z innymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi (w tym np. rosyjskimi).

W latach 1999-2003 „Lingwa” opracowała i zrealizowała 15 projektów, z których trzy znalazły poparcie Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie, a dwa Instytutu im. Goethego.

2000

Organizacja dziecięcego festiwalu „*Budujemy wieżę wzajemnego porozumienia*”. W akcji wzięło udział ponad 7 tysięcy młodych uczestników, dla których przewidziano konkursy, występy itp. Na realizację projektu otrzymano grant Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej.

2000

Udział w konkursie „*Ja i moje języki*”, ogłoszonym na Ukrainie przez Instytut Goethego, w ramach europejskiego „*Roku języków*”. Projekt klubu europejskiego „Lingwa” był jedynym projektem z Ukrainy wysłanym do rozpatrzenia przez komisję konkursową w Lucernie (Szwajcaria).

2002

Klub otrzymał grant Komisji Europejskiej na przeprowadzenie trzech regionalnych tur ogólnopolskiego konkursu wiedzy dla młodzieży i studentów „*Co wiem o Unii Europejskiej?*”. W konkursie wzięły udział 34 drużyny, wydelegowane ze szkół i uczelni miasta.

2003

Przedstawiciele organizacji zostali zaproszeni od udziału w szkoleniach, organizowanych w ramach „*Projektu rozwoju ukraińskich organizacji proeuropejskich*”.

DONIECK

W roku 2004 w Obwodzie Donieckim rozpoczęło się tworzenie sieci klubów europejskich na terenach wiejskich. W marcu b.r. w Doniecku miała miejsce konferencja pt. „Prezentacja strategii rozwoju wiejskich, młodzieżowych klubów europejskich Donbasu na lata 2005-2006”. W spotkaniu wzięli udział m.in. goście z Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej, przedstawiciele PAUCI oraz Fundacji „Odrodzenie”. Dzięki pozarządowej organizacji „Agrarny Rozwój Donbasu” na terenie czterech wiejskich szkół ogólnokształcących w Obwodzie Donieckim stworzono kluby europejskie.

(Kontakt: Ołeksandr Dawydowycz, demidov@dac.donbass.com).

4. Młodzieżowa Doniecka Organizacja „Klub Europejski”

83015 Donieck, prospekt Bohdana Chmielnickiego 108/ k. 204, tel. (8062) 3384296, (8062) 3351039.

Koordynator: Jewhen Puhacz

E-mail: doneuroclub@gmail.com

URL: <http://www.geocities.com/doneuroclub/projectsua.html>,
<http://doneuroclub.blogspot.com/>

Organizacja została założona w 2004 roku na bazie istniejącego w Państwowej Donieckiej Akademii Zarządzania studenckiego koła „Pracownia studiów europejskich”. Założycielami klubu byli absolwenci Środkowo-Europejskiego Uniwersytetu w Budapeszcie, a także wykładowcy i studenci Państwowego Donieckiego Uniwersytetu Zarządzania (obecne jest to „akademia”). Członkami Klubu Europejskiego są studenci, doktoranci, pracownicy Donieckiej Akademii Zarządzania oraz studenci Donieckiego Uniwersytetu Państwowego.

Pomimo swojego krótkiego istnienia klub jest aktywną organizacją „proeuropejską” na Ukrainie. Jego celem jest rozpowszechnianie informacji o UE, krajach członkowskich, a także popularyzacja idei europejskiej i wspieranie euroatlantyckiej integracji Ukrainy. Klub aspiruje do roli centrum wiedzy i informacji europejskiej we wschodniej Ukrainie.

2005

Współdziałł w organizacji I ogólnoukraińskiej studenckiej konferencji, poświęconej problematyce europejskiej: „Integracja europejska: następstwa ekonomiczne i socjalne”. W konferencji wzięło udział ponad 50 uczestników z całej Ukrainy. Na spotkaniu byli obecni ukraińscy przedstawiciele British Council, PAUCI oraz European Business Association.

Obchody dni Europy w Doniecku: trzydniowe seminarium na temat „Studiów Europejskich” na Ukrainie. W seminarium wzięli

udział wykładowcy przedmiotu z terenu całej Ukrainy, imprezie towarzyszyły także prezentacje, szkolenia itp. Współorganizatorem przedsięwzięcia była Doniecka Akademia Zarządzania.

ŁUCK (Wołyń)

Pierwsze kluby europejskie w szkołach Wołynia powstały na początku 2004 r. Inicjatorem akcji zakładania klubów była wołyńska organizacja pozarządowa „*Nasza Sprawa*”, która współpracowała z polską fundacją „*Nowy Staw*”, w ramach programu „*Razem budujemy Europę*”. Na początku 2004 r. odbyła się uroczysta prezentacja wołyńskich szkolnych klubów europejskich, na którą zaproszono m.in. przedstawicielei Konsulatu RP w Łucku. Prócz samego Łucka kluby europejskie powstały także w innych miastach Wołynia (Kowel, Włodzimierz Wołyński, Horochów, Turijśk, Równe, Kiwerce, Nowogród Wołyński, Bereżany i in.)².

2.2 Organizacje pozarządowe

Na początku dekady lat 90, kiedy to zaczął kształtować się ukraiński III sektor, działalność organizacji pozarządowych koncentrowała się głównie na demokratyzacji ukraińskiego życia publicznego, budowie społeczeństwa obywatelskiego, pobudzaniu społecznej aktywności i inwencji. Problematyka europejska, czy perspektywy integracyjne Ukrainy pozostawały przez długi czas na dalszym planie.

Sytuacja zaczęła się stopniowo zmieniać pod koniec lat 90, wówczas pojawiły się pierwsze organizacje pozarządowe, które za swój główny cel obrały wspieranie *proeuropejskich* dążeń Ukrainy, w tym także odpowiedniej polityki informacyjnej i edukacyjnej wśród społeczeństwa ukraińskiego. Tendencja do wzrostu zainteresowania tą tematyką w ukraińskim III sektorze nasiliła się wyraźnie w ciągu ostatnich 3-4 lat.

Początkowo organizacje *proeuropejskie* powstawały w zachodniej części kraju oraz przede wszystkim w Kijowie, z czasem także w innych częściach kraju. Charakterystyczny jest fakt, iż ogromną część z istniejących organizacji *proeuropejskich* stanowią ośrodki analityczno-badawcze, tzw. „*think tanks*”. Są to m.in.: Instytut „*EuroRegioUkraina*”, Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy, Fundacja „*Europa XXI*”, Instytut Współpracy Euroatlantyckiej, czy Międzynarodowe Centrum Badań Perspektywicznych. Powstanie i funkcjonowanie wymienionych organizacji było możliwe w dużym stopniu dzięki pomocy fundacji i organizacji międzynarodowych.

Wymienione ośrodki, prócz działalności badawczej i analitycznej, realizują także projekty informacyjne i edukacyjne, kierowane

---

² Koordynaty wołyńskich szkolnych klubów europejskich na końcu opracowania.

najczęściej do ograniczonej grupy odbiorców. W ramach takiej działalności organizowane są konferencje, seminaria oraz szkolenia dla lokalnych dziennikarzy, samorządowców, nauczycieli, czy działaczy organizacji pozarządowych.

Do największych centrów badań europejskich należy niewątpliwie Instytut Współpracy Euroatlantyckiej, założony przez obecnego ministra spraw zagranicznych Ukrainy B. Tarasiuka. Wśród licznych projektów realizowanych przez organizację znajdują się m.in. serie wykładów o tematyce euroatlantyckiej, organizowane na terenie całej Ukrainy. W spotkaniach tych brali udział zarówno przedstawiciele administracji lokalnej, jak i dziennikarze, czy liderzy organizacji pozarządowych.

Inny ośrodek analityczny - Instytut „EuroRegioUkraina” realizuje obecnie bardzo ciekawy pilotażowy program „*Informowania społeczności Połtawy o UE i integracji europejskiej*”, opracowany na podstawie doświadczeń społeczności miasta Krakowa. Partnerem projektu po stronie polskiej jest pozarządowa organizacja „*Willa Decjusza*”.

Wśród proeuropejskich organizacji regionalnych wyróżnia się także wołyńskie Centrum „*Nasza Sprawa*”, współrealizujące program „*Budujemy wspólnie Europę*”. Na wschodzie kraju do lokalnych liderów należy nowoutworzone „*Centrum Badań Europejskiej Jedności*” w Doniecku, a także mieszczące się w tym samym mieście *Młodzieżowe Centrum Debat*. W centrum kraju, poza stołecznym Kijowem, silne pozarządowe organizacje *proeuropejskie* działają m.in. w Połtawie i Sumach.

O wzroście popularności idei *proeuropejskich* świadczy także rosnąca liczba klubów europejskich, niezwiązanych tym razem ze szkołami, czy uczelniami. Założycielami takich organizacji są najczęściej ludzie młodzi, absolwenci uczelni wyższych, a także pracownicy naukowcy, w tym wykładowcy.

Poniżej w kolejności alfabetycznej (według miejsca lokalizacji) przedstawiono wykaz organizacji pozarządowych, zajmujących się problemem edukacji europejskiej. Należy podkreślić, iż poniższy spis nie obejmuje wszystkich aktywnych organizacji. Umieszczono tu jedynie te informacje, które udało się pozyskać za pomocą przyjętych w pracy metod (zob. wstęp).

Ze względu na dużą liczbę organizacji, skorzystano z możliwości oceny ich rozmieszczenia przestrzennego na terytorium Ukrainy. W tym celu, działalność organizacji została omówiona w ramach czterech geograficzno-historycznych regionów kraju: Ukrainy Zachodniej, Centralnej, Wschodniej oraz Południowej.

Terminem Ukraina Zachodnia określono tereny obwodów: Wołyńskiego, Lwowskiego, Użhorodzkiego, Iwano-Frankowskiego, Tarnopolskiego, Czerniowieckiego, Rówieńskiego i Chmielnickiego.

Pojęciem Ukraina Centralna w pracy określono tereny obwodów: Żytomierskiego, Winnickiego, Kijowskiego, Czernihowskiego, Sumskiego, Połtawskiego, Kirwohradzkiego oraz Czerkaskiego.

Pod użytym w pracy określeniem Ukraina Wschodnia należy rozumieć tereny obwodów: Charkowskiego, Ługańskiego, Donieckiego oraz Dniepropietrowskiego.

Wreszcie obwody: Zaporoski, Chersoński, Mikołajowski, Odeski oraz Republika Krym, zostały w pracy określone mianem Ukraina Południowa.

Zaproponowany w niniejszej pracy „roboczy” podział terytorium Ukrainy jest oczywiście w dużym stopniu umowny, choć w danym kształcie dość często pojawia się on w ukraińskich publikacjach naukowych oraz prasowych.

ZACHODNIA UKRAINA

LWÓW

1. Lwowska Miejska Organizacja Młodzieżowa „Klub europejski”.

79020 Lwów, ul. Pancza 20/60, tel. (067) 672-35-45

E-mail: info@europe.org.ua, euroclub@europe.org.ua

Koordynator: Jaropołk Tymkiw.

Klubów europejski został zarejestrowany w roku 2003, choć faktycznie działalność grupy młodych aktywistów rozpoczęła się już rok wcześniej. Celem klubu jest działalność na rzecz europejskiej integracji Ukrainy, m.in. poprzez rozpowszechnianie informacji i wiedzy wśród młodzieży, a także pomoc w nawiązywaniu kontaktów naukowych, kulturalnych i in. pomiędzy krajami UE i Ukrainą. Klub zajmuje się działalnością nie tylko na szczeblu lokalnym, ale także ogólnoukraińskim, bierze ponadto udział w projektach międzynarodowych.

2001/2002

Realizacja własnego projektu edukacyjno-informacyjnego „Ukraina i Unia Europejska: drogi i zadania”, realizowanego wśród uczniów jednej z lwowskich szkół.

2002/2003

Największym projektem, w jakim „Klub Europejski” brał do tej pory udział był „Program Rozwoju Ukraińskich Organizacji Proeuropejskich”, realizowany wspólnie z polskim „Parlamentem Młodzieży”. Wsparcia finansowego akcji udzieliły: RITA (Region In Transition), Fundacja Edukacji dla Demokracji, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (Polish-American Freedom Foundation) oraz Fundacja S. Batorego. Celem projektu było przekazanie ukraińskim organizacjom pozarządowym polskich doświadczeń w dziedzinie edukacji europejskiej. W ramach akcji przewidziano m.in. szkolenie dla liderów ukraińskich organizacji proeuropejskich, a także przełożenie na język ukraiński informatorów o UE. Materiały edukacyjne zostały nagrane na

płyty CD i przekazane partnerom ukraińskim, którzy zajęli się ich dalszą dystrybucją w swoim kraju.

2003

Koordinacja, ze strony ukraińskiej, międzynarodowej konferencji studenckiej w Katowicach „*Droga Ukrainy*”. Partnerem przy realizacji projektu oraz głównym grantobiorcą było „*Centrum Młodych Dyplomatów*” Uniwersytetu Śląskiego”

2004

Współorganizacja warsztatów dla studentów Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, poświęconych „Kulturze politycznej na Ukrainie w kontekście wyborów prezydenckich”. Partnerami organizacji lwowskiej były: Koło Naukowe „*Expressis Verbis*” oraz Wydziałowa Rada Samorządu Studentów Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.

LWÓW

2. Organizacja Społeczna „*Europejski dialog*”.

79019 Lwów, a/s 2833, tel. (032) 297 - 18 - 57, (032) 297 - 18 - 57.

Koordinator: Ihor Kaspruk

E-mail: dialog@dialog.lviv.ua, URL: www.dialog.lviv.ua.

Organizacja powstała w roku 1997, jej celem jest działalność na rzecz zbliżenia narodów europejskich, lepszego poinformowania społeczeństwa ukraińskiego o procesie integracji europejskiej oraz nawiązanie kontaktów z młodzieżowymi organizacjami z Europy. Szczególnie dużo uwagi organizacja poświęca rozwojowi kontaktów z partnerami polskimi, pośrednictwu w przekazywaniu polskich doświadczeń organizacjom ukraińskim.

LWÓW

3. Centrum „*Młoda Dyplomacja*”.

79602 Lwów, Wydział Stosunków Międzynarodowych Państwowego Lwowskiego Uniwersytetu im. Iwana Franki.

ul. Uniwersytecka 1, tel. (0322) 72-79-73,

E-mail: ird@franko.lviv.ua, URL: www.franko.lviv.ua/personal/mdlviv/,
<http://www.md.org.ua/>.

„*Młoda Demokracja*” jest organizacją studencką, powstałą w ramach Wydziału Stosunków Międzynarodowych Państwowego Uniwersytetu Lwowskiego im. I. Franki w 1995 roku. Celem organizacji od początku istnienia było nawiązywanie różnorodnych kontaktów międzynarodowych z organizacjami młodzieżowymi, a także wychowanie młodej kadry ukraińskich dyplomatów. W latach 2000-2001 centrum było dwukrotnie

jednym z inicjatorów tzw. „*Szkoły Integracji Europejskiej*”³, w trakcie której studenci uczęszczali na wykłady poświęcone tematyce europejskiej.

ŁUCK

4. Centrum Społecznych Młodzieżowych Organizacji Wołynia „*Nasza Sprawa*”.

43024 Łuck, prospekt Młodzieży 13B, tel. (0332) 78-01-16.

E-mail: nasha_sprava@hotmail.com, URL: <http://www.volynyouth.lutsk.ua>.

Koordynator: Władysław Stemkowski

Centrum zostało utworzone w 1995 roku przez 19 dziecięcych i młodzieżowych organizacji z terenu Wołynia, obecnie skupia około 30 organizacji lokalnych.

Celem ośrodka od samego początku było wspieranie wołyńskich organizacji dziecięcych i młodzieżowych oraz koordynacja ich działalności. Organizacja działa na poziomie regionalnym (Wołyń), do najczęstszych form aktywności należą: wystawy, konkursy dla liderów organizacji młodzieżowych (dziecięcych), seminaria, wykłady itp. Od kilku lat organizacja prowadzi działalność na rzecz rozpowszechnienia wśród Wołynian, zwłaszcza młodzieży, wartości europejskich i wiedzy o UE.

2002

„*Nasza Sprawa*” była jednym z inicjatorów Porozumienia Młodzieży Euroregionu „*Bug*”, zrzeszającego polskie, białoruskie i ukraińskie organizacje młodzieżowe⁴.

2003

Realizacja projektu „*Polska – most UE na Wschód*”, we współpracy z „*Europejskim Domem Spotkań - Fundacją Nowy Staw*”. Celem projektu, prócz nawiązania nowych kontaktów pomiędzy organizacjami z obydwu stron granicy, była wymiana doświadczeń w informowaniu społeczeństwa o UE oraz wdrażaniu na poziomie lokalnym standardów europejskich. W ramach projektu miała miejsce wizyta delegacji ukraińskiej w Lublinie, połączona z wykładami i seminariami. Podobne spotkania odbyły się także na Ukrainie, w Równem i Łucku. Projekt skierowany był przede wszystkim do lokalnych (wołyńskich) dziennikarzy, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz lokalnych samorządów. Ogółem w przygotowanych spotkaniach wzięło udział kilkadziesiąt osób.

---

³ Strona projektu: <http://www.franko.lviv.ua/personal/mdlviv/proekty/school>.

⁴ Porozumienie zostało podpisane po pięciu latach od pierwszej wspólnej deklaracji współpracy polskich, ukraińskich i białoruskich organizacji młodzieżowych „*Młodzież Euroregionu Bug*”.

2003 - 2004

W ramach współpracy pomiędzy organizacjami – sygnatariuszami Porozumienia Młodzieży Euroregionu „Bug” przystąpiono do realizacji programu rozwoju edukacji europejskiej na Wołyniu „*Budujemy wspólnie Europę*”. Realizatorem przedsięwzięcia ze strony ukraińskiej było Centrum „*Nasza Sprawa*”, zaś polskiej - „*Europejski Dom Spotkań – Fundacja Nowy Staw*”. Finansowego wsparcia programowi udzieliły: Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, w ramach III edycji programu RITA, prowadzonego przez Fundację Edukacja dla Demokracji, a także Fundacja im. Stefana Batorego. W czasie realizacji programu, w roku 2004 udało się otworzyć pierwsze na Ukrainie Centrum Informacji Europejskiej, które prócz udzielania informacji zainteresowanym, prowadzi własne akcje informacyjne na terenie Wołynia.

Do osiągnięć programu należy stworzenie kilkunastu Szkolnych Klubów Europejskich (SEK) w Obwodzie Wołyńskim i Rówieńskim. Ich liderzy wzięli udział w szkoleniach oraz konkursach wiedzy „*Europejska olimpiada*”. Owocem programu jest także stworzenie portalu informacyjnego „*Euromix*” (www.euromixbug.org) oraz biuletynu internetowego. W ramach jego realizacji utworzono także Centrum Medialne „*Bug*” w Lublinie.

2004

Centrum „*Nasza Sprawa*” przystąpiło do realizacji projektu edukacyjnego „*Europa z bliska*”, przy wsparciu Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie, w ramach informacyjnego i programu „*Ukraińskojęzyczne publikacje o UE*”. Owocem projektu było wydanie i rozpowszechnienie broszur i kompaktów, zawierających informacje o tematyce europejskiej.

CENTRALNA UKRAINA

KIJÓW

5. **Centrum badań ekonomicznych i politycznych im. Ołeksandra Razumkowa**

01034 Kijów, ul. Wołodymyrska 46 (4-te piętro)

tel. +380 44 201-11-98, faks +380 44 201-11-99

Szef Rady Centrum: Mykoła Martynenko

E-mail: info@uceps.com.ua, URL: <http://www.uceps.org>

Centrum jest niepaństwowym ośrodkiem badawczo-analitycznym, założonym w roku 1994 przez Ołeksandra Razumkowa. W sferze zainteresowania ośrodka leżą takie dziedziny jak: polityka wewnętrzna, socjalno-ekonomiczny rozwój Ukrainy, energetyka, administracja państwowa, międzynarodowa gospodarka, polityka zagraniczna Ukrainy, bezpieczeństwo narodowe, wojskowość, bezpieczeństwo międzynarodowe i regionalne oraz misje pokojowe. Centrum im. Razumkowa prowadzi stały monitoring

stanu bezpieczeństwa narodowego Ukrainy, zajmuje się analizami politycznymi i prognozami strategicznymi, wydaje materiały analityczne, biuletyny, artykuły, także swój stały specjalistyczny żurnal, publikuje rezultaty badań opinii publicznej, organizuje okrągłe stoły, dyskusje, konferencje itp.

2000

Realizacja projektu badawczego *„Ukraina na drodze integracji europejskiej”*. Problematyce poświęcono numer czasopisma *„Narodowe bezpieczeństwo i obronność”*, przeprowadzono także badania opinii publicznej, opublikowane później w formie opracowania analitycznego

Materiały dostępne pod adresem:

<http://www.uceps.org/ua/section/137/>

2001

Realizacja projektu badawczego *„Rozszerzenie UE: skutki dla Ukrainy”*. Problemowi poświęcono numer czasopisma *„Narodowe bezpieczeństwo i obronność”*, wydano również opracowanie analityczne. W listopadzie 2001 Centrum im. Razumkowa, wspólnie z Przedstawicielstwem Fundacji im. K. Adenauera na Ukrainie zorganizowało konferencję pod tym samym tytułem.

Materiały dostępne pod adresem:

<http://www.uceps.org/ua/section/139/>

W grudniu 2001 r. przedstawiciele centrum wzięli udział w parlamentarnej debacie poświęconej tematowi *„Realizacji państwowej polityki integracji z Unią Europejską”*.

Materiały dostępne pod adresem:

<http://www.uceps.org/ua/show/391/>

2002

Realizacja projektu badawczego *„Stosunki wzajemne Ukrainy i Rosji w kontekście integracji europejskiej”*. W ramach realizacji projektu miała miejsce debata przy okrągłym stole, opublikowano także kilka artykułów, poświęconych tej kwestii.

Materiały dostępne pod adresem:

<http://www.uceps.org/ua/section/143/>

2005

Centrum im. O. Razumkowa było współorganizatorem (wraz z Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy) okrągłego stołu na temat *„Polityka zagraniczna Ukrainy po wyborach prezydenckich: wyzwania i perspektywy”*. Swojego wsparcia przedsięwzięciu udzieliło przedstawicielstwo Fundacji Fridricha Eberta na Ukrainie.

Materiały pokonferencyjne dostępne pod adresem:

<http://www.uceps.org/ua/show/714/>

KIJÓW

6. Centrum Technologii Politycznych i Informacyjnych „Demokracja i Rozwój”

01030 Kijów, skrzynka abonencka 40.
tel./faks. (044) 230 92 87; , tel. 232 4632;
E-mail: cdd@ln.ua;

Jednym z celów organizacji jest polepszenie polityki informacyjnej o Unii Europejskiej, integracji europejskiej wśród społeczeństwa ukraińskiego. Organizacja „Demokracja i Rozwój” jest współzałożycielem „Polsko-ukraińskiego klubu dziennikarzy”, partnerem ze strony polskiej jest Fundacja „Dialog” z Bydgoszczy.

KIJÓW

7. Instytut Badań Regionalnych i Eurointegracyjnych „EuroRegioUkraina”.

04070 Kijów, ul. Sahajdacznego 8 lokal 12, tel. (044) 428-70-10, (044) 428-70-20, 044 428-70-30, (044) 428-73-06, faks. (044) 428-73-06,
Dyrektor: Serhij Maksymenko
E-mail: info@eru.org.ua, URL: www.eru.org.ua.

Instytut jest niepaństwowym ośrodkiem analityczno-badawczym, utworzonym w roku 2003 z inspiracji międzynarodowej organizacji „Instytut Wschód-Zachód” (The Eastwest Institute). Celem statutowym instytutu jest wspieranie szeroko rozumianych przekształceń ustrojowych i ekonomicznych na Ukrainie. Organizacja zajmuje się również rozpowszechnianiem wartości europejskich, a także wiedzy i informacji o problematyce europejskiej. Do stałych donorów międzynarodowych instytutu należą: Charles Stewart Mott Foundation, Kennan Institute, Carnegie Corporation of New York, Ms. Vira Hladun-Goldman, Canadian International Development Agency, „Matra” Program, Embassy on Netherlands to Ukraine, International Democracy Commission of the US Embassy in Ukraine, Polsko-Amerykańsko-Ukraińska Inicjatywa Współpracy (PAUCI).

2003-2004

Instytut „EuroRegioUkraina” wspólnie z Instytutem Wschód-Zachód zrealizował projekt badawczy „Wpływ rozszerzenia UE na stosunki Ukrainy z krajami Europy Środkowo-Wschodniej”⁵. W ramach projektu, we wrześniu 2003, w Kijowie miała miejsce konferencja: „Unia Europejska i Ukraina: strategia stosunków w kontekście rozszerzenia”. Projekt został sfinansowany przez Charles Stewart Mott Foundation.

---

⁵ Opracowanie „Wpływ rozszerzenie UE na stosunki Ukrainy z krajami Europy Środkowo-Wschodniej”: http://www.eru.org.ua/publications/E_W_Vplyv_ukr.pdf

2004 - 2007

Największym realizowanym obecnie programem, dotyczącym edukacji europejskiej, jest „*Program informowania społeczności Połtawy o UE i Integracji Europejskiej*”, opracowany na podstawie doświadczeń Krakowa. Poprzez analizę i adaptację polskich doświadczeń stworzono lokalny pilotażowy program edukacji europejskiej. Powstał on na początku 2005 roku, bezpośrednio po wizycie grupy roboczej ukraińskich ekspertów w Krakowie⁶. Docelowo program ma być rozszerzony na inne regiony kraju. W realizację programu zaangażowane są zarówno władze lokalne, organizacje pozarządowe, centra analityczne, a także lokalne media.

W programie przewidziano strategię działania na lata 2005-2007, dotychczas udało się utworzyć m.in. Miejski Ośrodek Informacji Europejskiej w Połtawie. Sedno projektu stanowią oddzielne mini-programy dla węższej grupy odbiorców: władz lokalnych, małego i średniego biznesu, dzieci i młodzieży oraz miejscowych mediów. Szczególną uwagę zwrócono na pracę z młodzieżą, w tym na stworzenie sieci młodzieżowych klubów europejskich wraz z centrum koordynacyjnym, a także przeprowadzenie szkoleń liderów tych organizacji. W ramach realizacji projektu przeprowadzono badania stanu wiedzy społeczności połtawskiej na temat UE oraz kwestii integracji europejskiej.

W marcu 2005 r. w Połtawie miał miejsce okrągły stół, poświęcony omówieniu dotychczasowych osiągnięć projektu. Partnerem w jego realizacji była krakowska organizacja pozarządowa „*Willa Deciusza*”. Swojego wsparcia projektowi udzieliła Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI).

2005

W lutym Instytut „*EuroRegioUkraina*”, m.in. przy współpracy z „*Fundacją Karpacką*” oraz „*Instytutem Wschód-Zachód*”, zorganizował w Kijowie konferencję: „*Ukraina, Unia Europejska i Rosja: wyzwania i możliwości dla nowych stosunków*”⁷.

---

⁶ Projekt programu do pobrania ze strony: <http://www.eru.org.ua/index.php?page=865>.

⁷ Materiały z konferencji:

<http://www.eru.org.ua/index.php?page=274&code=ef7c761d762ec341e553575ed6133847>

KIJÓW

8. Ukraina – Europejski Wybór.

04071 Kijów, ul. Obołońska, 21-A, dla korespondencji: 04080 Kijów, a/s №50, tel. (044) 238 68 43, faks.: (044) 239-24-26, kom. (067) 681 95 82, Dyrektor: Ołeksij Kołomijeć .
E-mail: eupekolomiyets@ukr.net,

Głównym celem organizacji jest sprzyjanie integracji Ukrainy z UE. Poniżej przedstawiono niektóre z osiągnięć organizacji:

2004

Współdziałł w projekcie „Euroatlantycka Ukraina”, razem z Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy, Instytutem Współpracy Euro-atlantyckiej oraz Agencją Defense Express. Celem projektu było stworzenie medium internetowego, specjalizującego się w informacji europejskiej i euroatlantyckiej.

2005

Członkowie organizacji utworzyli ośrodek analityczny Centrum Studiów Europejskich i Transatlantyckich, dyrektorem Centrum jest Ołeksandr Kolomijeć.
031234 Kijów, bulwar Iwana Lepse 8, tel. (44) 454 11 56, 238 68 43.
E-mail: eupekolomiyets@ukr.net

KIJÓW

9. Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy.

01034 Kijów, ul. Wołodymyrska 42, lokal 21.
Adres pocztowy: 03142 Київ 142, a/c 101, tel. (044) 2386843.
Dyrektor: Ołeksandr Suszko
E-mail: sushko@cpcfpu.org.ua, URL: www.cpcfpu.org.ua

Centrum jest niepaństwowym ośrodkiem badawczym, utworzonym w roku 1992. Zajmuje się badaniami w sferze polityki międzynarodowej, bezpieczeństwa narodowego, rozwoju politycznego i socjalnego Ukrainy, a także integracji kraju ze wspólnotą europejską.

W roku 1997 dzięki Fundacji im. Friedricha Eberta organizacja rozpoczęła realizację projektu „Monitoring polityki zewnętrznej oraz polityki bezpieczeństwa Ukrainy”. W ramach projektu rozpoczęto edycję internetowego tygodnika o tej samej nazwie, poświęconego problematyce państwowego bezpieczeństwa oraz polityce zagranicznej, w tym stosunkom z UE. Od 2001 tygodnik ukazuje się pod nazwą „Ukraiński Monitor”.

KIJÓW

10. Organizacja społeczna Fundacja "Europa XXI".

01034 Kijów, ul. Łysenki 4, m 12, tel. (044) 234-58-18, (044) 235-86-57,
E-mail: europe@europexxi.kiev.ua, URL: <http://www.europexxi.kiev.ua/>,
(<http://old.europexxi.kiev.ua> – stara strona).

Koordynator: Inna Pidulśka (dyrektor, specjalista od integracji europejskiej i euroatlantyckiej, (inna@europexxi.org.ua)).

„Europa XXI” jest organizacją pozarządową, o charakterze badawczo-analityczną. Została ona założona w roku 1998 w celu stworzenia zaplecza intelektualnego dla europejskich dążeń Ukrainy. Twórcami organizacji byli ukraińscy i brytyjscy fachowcy. Organizacja koncentruje swoją uwagę na analizie procesów politycznych oraz społecznych na Ukrainie.

Jednym ze swoich priorytetów organizacja uważa działalność na rzecz rozpowszechniania wiedzy o UE i procesie europejskiej integracji w społeczeństwie ukraińskim. Cel ten jest realizowany m.in. poprzez działalność wydawniczą.

Fundacja wielokrotnie otrzymywała pomoc międzynarodową, do jej donorów należą: Międzynarodowa Fundacja „Odrodzenie”, Fundacja Wspierania Demokracji (National Endowment for Democracy), Westminsterowska Fundacja na rzecz Demokracji (Westminster Foundation for Democracy), Szwajcarska Agencja Współpracy i Rozwoju (Swiss Agency for Development and Cooperation), Sieć Aktywności Obywatelskiej na Ukrainie (UCAN), Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI), Freedom House, Agencja USA do spraw Rozwoju Międzynarodowego (USAID), Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Wspólnoty Brytyjskiej.

Fundacja „Europa XXI” zrealizowała projekt „*Media a integracja europejska Ukrainy*”, przy wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Wspólnoty Brytyjskiej. W ramach projektu wydano m.in. podręcznik dla dziennikarzy „*Integracja europejska – krok po kroku*” oraz publikację „*Rola masmediów w sprzyjaniu integracji europejskiej*”. Organizacja wydaje również czasopismo „*Analityka*”, opisujące sytuację międzynarodową.

KIJÓW

11. Instytut Współpracy Euroatlantyckiej.

Kijów, ul. Wołodymyrska 42, lokal 21, tel. (38 044) 238-68-43, 230-83-76, E-mail: office@ieac.org.ua, URL: <http://www.ieac.org.ua/>.

Koordynator: Borys Tarasiuk (dyrektor – Minister Spraw Zagranicznych Ukrainy).

Instytut został założony przez w 2001 r. przez Borysa Tarasiuka, kierującego placówką przez cały czas jej istnienia. Instytut jest

największym i niewątpliwie najbardziej utytułowanym niezależnym ośrodkiem analitycznym, zajmującym się tematyką euroatlantyckiej integracji Ukrainy. Za jeden ze sposobów przyspieszenia procesu integracji instytut uważa ukształtowanie silnego ukraińskiego zaplecza intelektualnego. Organizacja zajmuje się badaniami analitycznymi, badaniami opinii publicznej, a także prognozami rozwoju sytuacji międzynarodowej, sporządza również wytyczne dla instytucji państwowych.

Od samych początków swojego istnienia instytut organizuje dyskusje europejskie, na terenie całego kraju. Prócz tego prowadzi on aktywną działalność publicystyczną, m.in. wydaje czasopismo „Euroatlantyka”. Na stronie instytutu udostępniono bieżące informacje o stosunkach UE – Ukraina, a także informacje o wszelkich wydarzeniach, czy przedsięwzięciach związanych z tematyką europejską.

Instytucja posiada rozległe kontakty zagraniczne, cieszy się również uznaniem donorów i instytucji międzynarodowych, takich jak: Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, The National Endowment for Democracy (NED), Global Fairness Initiative, Przedstawicielstwem Fundacji Konrada Adenauera na Ukrainie, Centrum Informacji i Dokumentacji NATO, Międzynarodowa Fundacja „Odrodzenie”, Agencja Rozwoju Międzynarodowego USA (USAID), Freedom House, Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI), British Council, Swedish National Defence College oraz ambasady Kanady, Holandii, Polski, Szwecji, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

2002

Czernihów, organizacja okrągłego stołu „*Proeuropejski wybór Ukrainy – wybór przyszłości*”. W konferencji wzięli udział delegaci Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie, a także specjaliści ukraińscy.

2002

Organizacja serii spotkań przy okrągłym stole „*Ukraina i UE: perspektywy współpracy w bezpośrednim sąsiedztwie*”. Spotkania miały miejsce w Chersoniu i Ługańsku. Wsparcia przedsięwzięciu udzieliła Agencja Rozwoju Międzynarodowego USA (USAID) oraz przedstawicielstwo Fundacji im. Konrada Adenauera na Ukrainie. Współorganizatorami konferencji były miejscowe kluby europejskie w Chersoniu i Ługańsku.

2002 - 2004

Organizacja serii spotkań „*Ukraina w przestrzeni euroatlantyckiej: doświadczenia i perspektywy*”. Spotkania miały miejsce w Tarnopolu, Odessie, Charkowie, Połtawie,

Dniepropietrowsku, Sewastopolu, Kirwohradzie, Mikołajowie, Sumach, Symferopolu, Winnicy, Chersonie, Chmielnickim, Iwano-Frankiwsku, Tarnopolu, Czerniowcach. Partnerami przy organizacji spotkań byli przedstawiciele lokalnej administracji państwowej, a także Fundacja im. Konrada Adenauera, Centrum Informacji i Dokumentacji NATO oraz Fundacja „Demokratyczne Inicjatywy”.

2003

Wydanie pierwszego numeru magazynu „Euroatlantyka”, poświęconego m.in. problemom euroatlantyckiej integracji Ukrainy. Projekt został zrealizowany dzięki grantowi, otrzymanemu od Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie”.

2004

Organizacja międzynarodowej konferencji „Ukraina w Europie i świecie”, w której wzięło udział ponad 200 uczestników z 20 krajów świata. Konferencja została zorganizowana przy współpracy z partnerami międzynarodowymi.

2005

Zapoczątkowanie serii spotkań przy „Nowa Ukraina w odnowionej Europie”. Spotkania z tej serii odbyły się w Dniepropietrowsku i Użhorodzie.

KIJÓW

12. Fundacja „Demokratyczne Inicjatywy”.

01001 Kijów, A/s B-271, tel./faks (044) 425 4588, (044) 425 5170.

Koordinator: Ilko Kuczeriw.

E-mail: dif@dif.org.ua, URL: www.dif.org.ua.

Fundacja „Demokratyczne Inicjatywy” została założona w roku 1992, zajmuje się głównie działalnością analityczno-badawczą. Przedmiotem zainteresowań fundacji jest zarówno sytuacja polityczna, jak i ekonomiczna na Ukrainie. Bardzo ważnym elementem działalności Fundacji są badania opinii publicznej. Fundacja organizuje różnego rodzaju spotkania, dyskusje adresowane głównie do środowiska ukraińskich dziennikarzy.

Do partnerów i darczyńców międzynarodowych fundacji należą: Fundacja „Odrodzenie”, Agencją „Freedom House”, Agencją Rozwoju Międzynarodowego USA (USAID), Charles Steward Mott Foundation, a także z partnerami ukraińskimi oraz instytucjami państwowymi.

2003

Realizacja projektu „Wiedza o Europie. Polskie doświadczenia przystąpienia do Unii Europejskiej: lekcja dla ukraińskich

ekspertów i polityków”. Docelowymi odbiorcami projektu były ukraińskie środowiska opiniotwórcze: deputowani parlamentu, pracownicy administracji rządowej, dziennikarze, socjologowie, politolodzy oraz liderzy organizacji pozarządowych. W ramach projektu zorganizowano konferencję „Polskie referendum i nowy ustrój europejskiego domu”⁸. W trakcie programu miała także miejsce wizyta delegacji ukraińskiej w Polsce, w czasie trwania referendum unijnego. Owocem projektu była publikacja „Polska droga do UE: lekcja dla Ukrainy”. Wsparcia przedsięwzięciu udzieliła Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI).

2005

Fundacja zorganizowała okrągły stół na temat „Integracja europejska – sprawa zbyt ważna, by powierzać ją politykom”. W spotkaniu wzięli udział przede wszystkim przedstawiciele proeuropejskich organizacji pozarządowych.

KIJÓW

13. Międzynarodowe Centrum Badań Perspektywicznych,

04050 Kijów, ul. Pymonenka 13 a, tel. (044) 236-44-77, (044) 236-43-77, faks (044) 236-46-68, E-mail: office@icps.kiev.ua, URL: www.icps.kiev.ua.
Dyrektor: Wira Naniwska (vnanivska@icps.kiev.ua).

Centrum jest pozarządową placówką analityczno-badawczą, założoną w 1994 roku z inicjatywy *Open Society Institute*. Nad działalnością organizacji czuwa rada programowa, która obecnie składa się z 21 członków, mocno związanych z ukraińskim światem polityki. Dość powiedzieć, iż członkiem rady jest obecny prezydent W. Juszczenko. Przedmiotami dociekań centrum jest przede wszystkim aktualna sytuacja polityczno-ekonomiczna w kraju oraz położenie międzynarodowe Ukrainy.

1999/2000

W okresie tym organizacja zrealizowała program „Europejski Wybór Ukrainy”, nastawiony przede wszystkim na informowanie obywateli Ukrainy o integracji europejskiej. Owocami realizacji projektu są następujące publikacje

(<http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=46>):

- Integracja europejska – wymiar parlamentarny.
- Państwa nadbałtyckie popierają Ukrainę na drodze do integracji europejskiej, *Informator Centrum Nr 17/1999*.
- Bez Ukrainy stabilna Europa jest niemożliwa, *Informator Centrum Nr 8/1999*.

---

⁸ Materiały konferencji w formie publikacji dostępne na stronie:
<http://www.dif.org.ua/publics/doc.php?action=6/polish>

2000/2001

Realizacja projektu „*Europejski wybór Ukrainy: Wykorzystanie polskiego doświadczenia wprowadzania reform w kontekście integracji europejskiej*”. Celem projektu było zaznajomienie ukraińskiej klasy politycznej z polskim doświadczeniem integracji europejskiej, zwłaszcza w zakresie przeprowadzenia niezbędnych reform aparatu państwowego. Badania zaowocowały publikacjami (<http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=47>):

- Programy przedakcesyjne 2001,
- Filozofia wykorzystania funduszy pomocowych UE w Polsce.
- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarkę polską.
- Reforma administracyjna w Polsce”.
- Marka handlowa: Ukraina. Rekomendacje Instytutu Marki Polskiej dla krajów sąsiednich i partnerów.
- „Dzięki programom pomocy technicznej Polska przygotowała się do członkostwa w UE”, *Informator Centrum nr 107/2001*.
- „Udział inwestycji zagranicznych w Polsce”, *Informator Centrum nr 98/2001*.
- „Reforma administracyjna: doświadczenia Polski”, *Informator Centrum nr 88/2000*.

Partnerem w realizacji projektu ze strony polskiej był *Instytut Spraw Publicznych*, wsparcia finansowego udzieliła organizacja *Freedom House*.

2002

W ramach programu „*Integracja Europejska*” zrealizowano projekt badawczo-analityczny „*Skutki rozszerzenia UE i realizacji umowy z Schengen*”. Celem programu było omówienie możliwych skutków rozszerzenia UE oraz strefy Schengen dla Ukrainy, a także opracowanie szeregu wskazówek dla animatorów ukraińskiej polityki zagranicznej. Partnerami w realizacji projektu były: Instytut Spraw Publicznych (Polska), European Institute (Bułgaria), Praxis – Center for Policy Studies (Estonia), Latvian Center for Human Rights and Ethnic Studies, Institute for Public Policy (Mołdawia), The Romanian Center for Romanian Economic Policy, The Center for Economic Development. Wsparcia finansowego przedsięwzięciu udzielił Open Society Institute. Rezultatem wykonania p:

- Ocena następstw rozszerzenia Unii Europejskiej i podpisania umowy z Schengen przez państwa Europy Centralnej i Wschodniej dla Ukrainy, Badania perspektywistyczne, nr 20/2003, <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=45>.

2002 – 2003

Realizacja projektu „*Wykłady obywatelskie w regionach*”, których celem było zaznajomienie społeczności lokalnych z tematem integracji europejskiej Ukrainy. W ramach projektu zorganizowano serię spotkań europejskich w Tarnopolu, Czernihowie, Dniepropietrowsku, Charkowie, Lwowie oraz Chersoniu. Wśród prelegentów byli przedstawiciele Ministerstwa

Gospodarki i Integracji Europejskiej, pracownicy Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie, Centrum Dokumentacji i Informacji NATO, czy przedstawiciele kijowskiego ośrodka Instytutu Wschód-Zachód. Projekt został sfinansowany przez Freedom House oraz Bank Światowy, przy współpracy z Ministerstwem Gospodarki i Integracji Europejskiej. Materiały z realizacji programu dostępne są na stronie internetowej:

- Wykłady obywatelskie na temat problematyki europejskiej: programy, <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=48>.

2003

Centrum zaoferowało swoją pomoc Ministerstwu Spraw Zagranicznych w nawiązaniu międzyresortowej współpracy, w celu realizacji „Umowy o partnerstwie i współpracy Ukrainy i UE”. Centrum zajęło się opracowaniem zasad stażów europejskich dla ukraińskich urzędników państwowych, przeanalizowano w tym celu doświadczenia Krajów Bałtyckich. Owocami projektu są publikacje:

- Europejskie standardy w sferze pomocy państwowej: doświadczenia krajów kandydackich, www.icps.kiev.ua/project.html?pid=43.
- Szkolenie europejskie dla ukraińskich urzędników państwowych: wykorzystanie doświadczeń Państw Nadbałtyckich oraz Europy Środkowo-Wschodniej, <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=44>.

2004

Realizacja projektu „Instytucje polityczne jako strategiczni pośrednicy przekazywania doświadczeń wstąpienia do UE: perspektywy współpracy pomiędzy parlamentarzystami Ukrainy i Bułgarii”. W ramach projektu przestudiowano doświadczenia bułgarskie w adaptacji krajowego prawodawstwa do standardów unijnych. Nawiązano także współpracę pomiędzy Komitetami do Spraw Integracji Europejskiej parlamentów Ukrainy i Bułgarii. Rezultatem projektu jest publikacja:

- Zbliżanie krajowego prawodawstwa do norm europejskich, www.icps.kiev.ua/project.html?pid=49.

POŁTAWA

14. Młodzieżowy Klub Europejski w Połtawie

Adres: Centrum Badań Socjalnych, 36000 Połtawa, ul. Puszczińska 115, k. 29, Tel.: (05322) 20448,

Koordynator: Julia Jaromlenko E-mail: studies@ukr.net

URL: <http://www.studies.poltava.ua> (-> Młodzieżowy Klub Europejski)

Połtawski młodzieżowy klub europejski został utworzony w marcu 2003 r., w ramach projektu Centrum Badań Socjalnych, realizowanego przy wsparciu Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie”. Członkami klubu są uczniowie połtawskich szkół nr: 2, 28, 29, 9 oraz studenci Instytutu Gospodarki i Prawo Klub

bierze aktywny udział w projekcie „*Studia Europejskie*”, wspierając wprowadzenie edukacji europejskiej do programów nauczania w miejscowych szkołach.

2003

Realizacja cyklu debat na temat „*Studia europejskie*”, poświęconych omówieniu projektu wprowadzenia edukacji europejskiej do programów dydaktycznych miejscowych szkół.

Klub zorganizował seminarium oraz warsztaty „*Europejski wybór ukraińskiej młodzieży*”, w których wzięli udział studenci, działacze organizacji społecznych oraz członkowie klubu.

Do stałych zajęć połtawskiego klubu należy organizacja letnich szkół, posiedzeń klubu dyskusyjnego, debat na tematy europejskie, a także gier i symulacji o takiej tematyce. Organizacja koordynuje realizację ogólnokrajowych edycji konkursów szkolnych.

POŁTAWA

15. Centrum Badań Socjalnych.

36000 Połtawa, ul. Puszkina 115, m. 29, (053) 222-04-48, (053) 252-20-59,
Dyrektor: Witali Zeluk
E-mail: studies@ukr.net, URL: www.studies.poltava.ua.

Organizacja została utworzona w 1999 roku w celu wspierania reform ekonomicznych i politycznych na Ukrainie, budowy otwartego społeczeństwa obywatelskiego.

2003

Opracowanie i realizacja kursu specjalnego „*Europejskie Studia*” w Liceum nr 28 w Poławie. W ramach projektu zorganizowano seminarium „*Europejskie wartości i życiowa droga ukraińskiej młodzieży*”.

SUMY

16. Obwodowa Organizacja Młodzieżowa „*Matrix*”.

40030 Sumy, ul. Kirowa 25, biuro 608, tel. (0542) 32-19-39, 34-02-98, faks 34-02-98,
Dyrektor: Anton Aleszczenko (dyrektor, aleshchenko@ukr.net).
E-mail: info@matrix-ua.org, URL: <http://www.matrix-ua.org/>.

Organizacja została założona w roku 2002 przez studentów Sumskiego Uniwersytetu Pedagogicznego, jej celem jest wspieranie aktywności obywatelskiej. Organizacja była jednym z inicjatorów stworzenia „*Porozumienia polsko-ukraińskiej*”

współpracy”, skupiającego organizacje pozarządowe z obydwu krajów.

2003

Od początku swojej działalności dużą część swojej uwagi organizacja poświęcała rozwojowi edukacji europejskiej, w roku 2003 m.in. realizowała ona program „Europejska Droga”. W jego ramach przewidziano m.in. stworzenie internetowej biblioteki poświęconej Unii Europejskiej, a także kolportaż materiałów informacyjnych wśród ukraińskich organizacji pozarządowych. Projekt był finansowany przez International Renaissance Foundation, Democracy Fund of the USA Embassy (Kijów).

2004

Wspólnie z polską organizacją „Młode Centrum” opracowano program stworzenia sieci Szkolnych Klubów Europejskich na terenie wschodniej Ukrainy.

ŻYTOMIERZ

17. Młodzieżowe Stowarzyszenie „Klub europejski”

262008 Żytomierz, ul. Węłyka Berdycziwska 63/11, tel. (0412) 343 922, 373 045, faks.: 373 045.

Koordinator: Ołena Dikowa-Faworska

E-mail: favor@net.zt.ua

Klub Europejski został założony w roku 1996, działa jako organizacja niezależna, choć „sztab” organizacji znajduje się przy żytomierskiej filii Otwartego Międzynarodowego Uniwersytetu Rozwoju Człowieka „Ukraina”. Inspiratorem powstania organizacji było Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, które nadal wspiera jej działalność. Celem działalności klubu jest rozpowszechnianie informacji europejskiej wśród społeczności lokalnej, zwłaszcza zaś wśród dzieci i młodzieży. Aktywność klubu dotyczy głównie Żytomierszczyzny, choć obejmuje także inne regiony kraju.

1999 – 2005

Organizacja aktywnie zajmuje się edukacją europejską na poziomie szkolnym. Była ona koordynatorem konkursów dla uczniów „My home - Europe”, „Jaką widzę Europę w przyszłości”. Klub organizował spotkania z czołowymi ukraińskimi politykami (np. Borysem Tarasiukiem), odpowiedzialnymi za politykę państwa w zakresie stosunków z UE.

Dzięki staraniom organizacji w miejscowej telewizji rozpoczęto nadawanie audycji „Krok do Unii Europejskiej”, zaś na poziomie międzyregionalnym zrealizowano telewizyjny projekt „Co wiesz o Unii Europejskiej?”. Organizacja jest aktywnie wspierana przez

Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, jest ona również współorganizatorem obchodów „Dni Europy” w Żytomierzu.

WSCHODNIA UKRAINA

BERDIAŃSK

18. Stowarzyszenie „Europejska Droga”.

71112 Berdiańsk, ul. Swerdłowa 10, m. 46, tel. 8 (06153) 42-42-7: URL: Koordynator: Maryna Hudź (gydzmarina@yahoo.com). URL: <http://www.euoway.berdyansk.net/>.

Stowarzyszenie zostało założone w roku 2002, z inicjatywy Maryny Hudź - kierownika Katedry Managementu, Berdiańskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego. Maryna Hudź była stypendystką Programu im. Lane'a Kirklanda w Polsce.

Organizacja skupia ludzi zainteresowanych rozwojem otwartego społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie, są to zarówno studenci, młodzież, kadra profesorska, ekonomiści, naukowcy, jak i liderzy organizacji pozarządowych. Kierunek edukacji europejskiej jest realizowany przez istniejące w ramach stowarzyszenia Centrum Edukacji Europejskiej „Europejska Droga”.

2004

Stowarzyszenie wzięło udział akcji „Europejski Paszport”, zorganizowanej przez Fundację „Edukacja dla demokracji” oraz lwowską gazetę „Wysoki Zamek”. Celem konkursu była popularyzacja idei integracji europejskiej na Ukrainie, a także włączenie jak najszerszego kręgu młodzieży, studentów, organizacji pozarządowych w dyskusję na temat europejskiego wyboru Ukrainy.

Stowarzyszenie posiada liczne kontakty zagraniczne, w tym szczególnie bliskie z Polską. Wśród partnerów i donorów stowarzyszenia należy wymienić m.in.: Międzynarodową Fundację „Odrodzenie”, Program Stypendialny Fulbrighta, Polsko-Amerykańską Fundację Wolności, Fundację Edukacja dla Demokracji, Program Przemiany w Regionie (RITA), Fundację Młoda Demokracja, Centrum Szkolenia Samorządu i Administracji w Lublinie, lubelską Fundację „Szczęśliwe dzieciństwo”, Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych oraz Szkołę Dziennikarstwa im. Melchiora Wańkowicza w Warszawie.

DONIECK

19. Centrum Badań Europejskiej Jedności.

83007 Donieck, ul. Nowojasynuwańska 29, tel. (062) 252-06-65, (097) 723-32-21.

Koordynator: Lolita Demczenkowa (ldemchenkova@ukr.net).

E-mail: ceus@ukr.net

Organizacja została utworzona w 2004 przez studentów stosunków międzynarodowych oraz studiów ekonomicznych Donieckiego Uniwersytetu Państwowego. Organizacja została stworzona właściwie podczas znanych wydarzeń ostatniej kampanii wyborczej na Ukrainie oraz „pomarańczowej rewolucji”. Podstawowym celem działalności Centrum jest rozpowszechnianie wiedzy o zjednoczonej Europie wśród miejscowej społeczności oraz ugruntowanie europejskich wartości, tradycji i zasad w Regionie Donieckim. Działalność centrum skierowana jest do szerokiego kręgu odbiorców: mieszkańców Doniecka, władz lokalnych, lokalnego samorządu, placówek oświatowych. Jeśli chodzi o metody działalności, Centrum Jedności Europejskiej zajmuje się organizacją konferencji, szkoleń, seminariów, kursów, rozpowszechnianiem informacji i wiedzy o zjednoczonej Europie w miejscowych mediach, rozpowszechnianiem publikacji z danej tematyki.

2004-2005

Centrum było organizatorem okrągłego stołu *„Udział pozarządowych organizacji regionu w procesie integracji europejskiej”* w Doniecku. W spotkaniu wzięło udział ponad 30 przedstawicieli regionalnych organizacji pozarządowych, mediów i samorządu lokalnego.

Centrum zorganizowało jednodniowe seminarium na poziomie *rajonu* (odpowiednik polskiej gminy sprzed reformy samorządowej) *„Polskie doświadczenia integracji z UE”*.

Organizacja przeprowadziła pilotażowe badanie opinii publicznej mieszkańców Doniecka na temat możliwego przystąpienia Ukrainy do UE.

Centrum zajęło się także publiczną prezentacją rządowego planu działania w kwestii integracji europejskiej.

DONIECK

20. Donieckie Młodzieżowe Centrum Debat

83003 Donieck, prospekt Illicza 79/31, tel./faks: (062) 385 98 39, tel. (062) 345 77 91.

E-mail: debate@cent.dn.ua

URL: <http://www.cent.dn.ua/>

Centrum debat powstało w roku 1997, jest ośrodkiem informacyjno-metodycznym dla donieckich studentów, uczniów, wykładowców oraz działaczy organizacji pozarządowych. Głównym celem działania jest sprzyjanie aktywności społecznej, rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego. Jednym z priorytetów jest także integracja europejska Ukrainy oraz wprowadzenie na Ukrainie standardów europejskich. Organizacja zajmuje się działalnością wydawniczą, na swoim koncie posiada liczne publikacje poświęcone tematyce europejskiej.

2004

Realizacja projektu „*Rola samorządu: doświadczenia Polski*”, w ramach którego m.in. zorganizowano wyjazd miejscowych samorządowców do Trójmiasta. Celem wizyty było zapoznanie się z polskimi doświadczeniami procesu przejścia na standardy europejskie. Projektu został sfinansowany przez Inicjatywę Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI).

Centrum zorganizowało debatę „Unia Europejska: „za” i „przeciw”, w której wzięło udział ponad 120 uczestników z ponad 20 uczelni wyższych regionu.

Centrum zorganizowało spotkanie „*Europejskie standardy w sferze socjalnej: polskie doświadczenia, ukraińskie perspektywy*”. Wzięło w nim ponad 50 samorządowców i urzędników państwowych ze wschodniej Ukrainy oraz eksperci od integracji europejskiej z Polski i Ukrainy.

ŁUGAŃSK

21. Młodzieżowa organizacja pozarządowa „Klub Europejski - Ługańsk”

91057 Ługańsk, kw. Wołkowa 5/83.

tel. (050) 428-40-28

Koordynator: Jurij Mocnyj (luhansk@osce.org.ua),

Zastępca: Hanna Nyżkodubowa (art_PR@ukr.net).

Organizacja została utworzona w roku 2000 przez ługańskich studentów, przy wsparciu miejscowych uczelni. Członkami klubu są głównie studenci i uczniowie starszych klas szkół średnich, ale także wykładowcy, dziennikarze i in. Klub postawił sobie za cel propagowanie wiedzy o Unii Europejskiej wśród dzieci i młodzieży regionu ługańskiego oraz nawiązywanie różnorodnych kontaktów

z partnerami europejskimi. Do najczęstszych form aktywności organizacji należą debaty, konkursy, seminaria, organizowane w mieście oraz obwodzie.

2003

Przedstawiciele organizacji zostali zaproszeni od udziału w szkoleniach, organizowanych w ramach „Projektu rozwoju ukraińskich organizacji proeuropejskich”.

2004

Współudział w przygotowaniu międzynarodowego okrągłego stołu „Ukraina i Unia Europejska: perspektywy współpracy w bezpośrednim sąsiedztwie”. Głównym organizatorem przedsięwzięcia był Instytut Współpracy Euroatlantyckiej, przy wsparciu Agencji Rozwoju Międzynarodowego USA (USAID) i Przedstawicielstwa Fundacji K. Adenauera na Ukrainie.

2005

Organizacja przygotowuje się do wprowadzenia do regionalnych szkół kursu „Ukraina i integracja europejska: drogi i zadania”.

POŁUDNIOWA UKRAINA

ZAPOROŻE

22. Młodzieżowe Stowarzyszenie Obwodu Zaporoskiego „Klub europejski”.

69096 Zaporozże, ul. Kachowska 171,
E-mail: euroclub@zstu.edu.ua

Stowarzyszenie zostało założone w 1999 roku. Jego głównym celem jest wspieranie europejskich dążeń Ukrainy. Organizacja kieruje swoją działalność głównie do młodzieży i studentów. Klub nawiązał liczne kontakty międzynarodowe, angażuje się w wymianę międzynarodową młodzieży i studentów.

2001

Organizacja zaporoskiej edycji konkursu „Co wiem o Unii Europejskiej?”. Konkurs był skierowany do uczniów, studentów oraz członków organizacji młodzieżowych. Wsparcia imprezie udzieliło Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej.

Organizacja serii seminariów, wykładów, na temat historii i współczesności Unii Europejskiej, dla uczniów zaporoskich szkół. Opracowanie gry „Model Parlamentu Europejskiego”, której celem było zapoznanie zaporoskich uczniów z funkcjonowaniem tego organu Unii Europejskiej.

3. Edukacja europejska na Ukrainie – partnerzy zagraniczni.

3.1 Instytucje, organizacje oraz fundacje międzynarodowe.

Działalność trzeciego sektora na Ukrainie, w tym organizacji zajmujących się edukacją europejską, w dalszym ciągu w ogromnym stopniu zależna jest od wsparcia międzynarodowego. Według obserwatorów ukraińskiego trzeciego sektora, bez pomocy z zewnątrz działalność największych ośrodków analityczno-badawczych (tzw. „*think tanks*”) byłaby niemożliwa.

Pierwsza międzynarodowa pomoc dla ukraińskiego trzeciego sektora pojawiła się już na początku lat 90 ubiegłego wieku. Realizowane i wspierane wówczas projekty dotyczyły w zdecydowanej większości szerokiej problematyki przemian społeczno-ekonomicznych na Ukrainie. Dopiero w drugiej połowie lat 90, wraz ze wzrostem zainteresowania problematyką europejską na Ukrainie oraz zainteresowania samej Unii swoimi nowymi sąsiadami, pojawiły się pierwsze projekty związane z edukacją europejską na Ukrainie. Były one realizowane w ramach wspomnianego programu *TEMPUS/TACIS*, w latach 1997-98 wsparcie otrzymały trzy uczelnie z Kijowa i Odessy. Dzięki realizacji programu powstało kilka silnych ośrodków uniwersyteckich, specjalizujących się w oświacie europejskiej (zob. rozdział 1.1).

Od tego czasu zainteresowanie tematem integracji europejskiej, edukacją europejską społeczeństwa ukraińskiego systematycznie rośnie, zwiększa się również pomoc międzynarodowa w tej kwestii. Swoją pomoc zaoferowało m.in. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii, które koordynuje m.in. realizację wspomnianego programu *TEMPUS/TACIS*. Instytucja ta wspiera aktywność Szkolnych Klubów Europejskich, organizacji odgrywających kluczową rolę w rozpowszechnianiu wiedzy europejskiej wśród białoruskiej młodzieży. Przedstawicielstwo prowadzi także własną działalność medialną m.in. redagując biuletyny o tematyce europejskiej (zob. rozdział 4), czy chociażby inicjując emisję programów i filmów edukacyjnych w ukraińskiej telewizji.

Spośród innych organizacji aktywność w omawianej tematyce wykazują m.in. należące do sieci G. Sorosa fundacje: „*Odrodzenie*” oraz S. Batorego. Aktywnie we wspieranie edukacji europejskiej włączyły się: Fundacja im. Konrada Adenauera, Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (*PAUCI*), Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja im. Friedricha Eberta oraz Fundacja im. Charles’a. Motta.

Największym programem, realizowanym obecnie dzięki pomocy międzynarodowej, jest wspomniany projekt „*Studia Europejskie*”, realizowany przez Fundację „*Odrodzenie*”, przy wsparciu *PAUCI*. Poniżej opisano działalność organizacji i instytucji międzynarodowych, podejmujących kwestię edukacji europejskiej na Ukrainie. Informacja zamieszczona poniżej została pozyskana opisanymi wcześniej metodami,

dlatego nie zawiera ona wszystkich wiadomości o działalności organizacji i fundacji międzynarodowych. Poniższy spis został sporządzony według kolejności alfabetycznej.

1. Europejski Parlament Młodzieży - Ukraina

02114 Kijów, ul. Myszuchy 1/4, biuro 99, tel. (067) 718 78 04.

Koordinator: Oksana Andrusiak,

E-mail: oksana.andrusyak@eyp-ua.org

URL: eyp-ua.org

Ta europejska organizacja młodzieżowa działa na Ukrainie od 2000 roku. Głównym celem organizacji jest sprzyjanie integracji europejskiej Ukrainy, poprzez pracę wychowawczą z młodzieżą, a także prowadzenie w tym środowisku kampanii informacyjnej. Organizacja bierze udział w realizacji programu edukacyjnego „Ukraina - UE”⁹. Wśród swoich działań na rok 2005 organizacja przewiduje m.in. organizację młodzieżowych konkursów wiedzy europejskiej, organizację seminariów, konferencji, współpracę z ukraińskimi mediami, wydanie materiałów dydaktycznych i informacyjnych itp.

Organizacja przygotowuje także realizację programu edukacyjnego „Ukraina-UE”.

5. Fundacja im. Friedricha Eberta (Friedrich Ebert Stiftung)

Regionalne Przedstawicielstwo na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii.

01004 Kijów, wul. Puszkina 34, tel. (044) 235 1149, 235 5277, 234 6261, faks: (044) 451 4031

Dyrektor Przedstawicielstwa: Helmut Kurt

E-mail: hkurth@fesukraine.ru.kiev.ua

URL: www.fesukraine.kiev.ua

Fundacja działa na terenie Ukrainy od 1993 r, W roku 2001 przedstawicielstwo objęło swym zasięgiem także Białoruś i Mołdawię. Głównym celem fundacji na Ukrainie jest sprzyjanie demokratycznej transformacji tego kraju oraz jego integracji ze strukturami europejskimi. Do najczęstszych form realizacji powziętych celów należą spotkania, seminaria, konferencje, często organizowane we współpracy z partnerami z krajów ościennych.

---

⁹ Niestety w czasie przygotowywania niniejszego opracowania dokładniejsze informacje na temat projektu były niedostępne.

6. Fundacja im. K. Adenauera

Konrad-Adenauer-Stiftung,

01021 Kijów, ul. Szowkowycza 10/4, tel. (044) 4927443, 2537504, fax (044) 4927443,2537504.

Kierownik Przedstawicielstwa Fundacji Konrada Adenauera w Kijowie: Ralf Wachsmuth

E-mail: konrad@adenauer.kiev.ua

URL: www.kas.de

Już od 1994 roku Fundacja aktywnie wspomaga przekształcenia na Ukrainie. Jednym z jej priorytetów jest prowadzenie dialogów na temat integracji europejskiej oraz euroatlantyckiej. Do głównych rodzajów aktywności fundacji w tej materii należą: konferencje, seminaria, okrągłe stoły, warsztaty wyjazdy edukacyjne, stypendia itp.

Fundacja skupia się przede wszystkim na informowaniu społeczeństwa ukraińskiego o historii integracji europejskiej, propagowaniu informacji o organach UE, a także rozpowszechnianiu idei integracji europejskiej i euroatlantyckiej. W licznych spotkaniach, organizowanych przez fundację, biorą udział zarówno przedstawiciele miejscowych elit, ośrodków analitycznych (tzw. „*think tanks*”), młodzież, a także specjaliści i politycy z zagranicy. Wśród licznych projektów realizowanych bezpośrednio, bądź wspieranych przez fundację należy wymienić:

2001

Organizacja wspólnie z Centrum im. Razumkowa konferencji „*Rozszerzenie UE: skutki dla Ukrainy*”.

2001

Fundacja przyczyniła się do otwarcia ośrodka analityczno-badawczego - *Szkoły Analizy Politycznej*, przy Akademii Kijowsko-Mohylańskiej.

2002

Wsparcie projektu Instytutu Współpracy Euroatlantyckiej – seria spotkań przy okrągłym stole „*Ukraina i UE: perspektywy współpracy w bezpośrednim sąsiedztwie*”.

2002-2004

W okresie tym fundacja wsparła analogiczny projekt Instytutu Współpracy Euroatlantyckiej, tym razem spotkania były poświęcone tematowi: „*Ukraina w przestrzeni euroatlantyckiej: doświadczenia i perspektywy*”.

2004

Wsparcie dla organizowanego w Ługańsku, przez miejscowy Klub Europejski oraz Instytut Współpracy Euroatlantyckiej,

międzynarodowego okrągłego stołu „Ukraina i Unia Europejska: perspektywy współpracy w bezpośrednim sąsiedztwie”.

7. Fundacja im. Stefana Batorego

00-215 Warszawa, ul. Sapieżyńska 10a, tel. (48-22) 5360200 fax (48-22) 5360220,

Prezes Zarządu Fundacji: Aleksander Smolar

E-mail: batory@batory.org.pl

URL: www.batory.org.pl

Fundacja im. Stefana Batorego jest należy do światowej sieci fundacji założonych przez amerykańskiego finansistę i filantropa George'a Sorosa. Jest ona finansowana przez *Open Society Institute*, (założony i sponsorowany przez George'a Sorosa) oraz innych polskich i zagranicznych darczyńców.

Działalności fundacji dotyczy w dużym stopniu terenu Europy Wschodniej, w tym zwłaszcza Ukrainy oraz Białorusi. Jednym z kierunków współpracy ze stroną ukraińską jest rozpowszechnianie wiedzy o Unii Europejskiej, procesie integracji europejskiej oraz pośrednictwo w przekazywaniu polskich doświadczeń w tej kwestii. W ciągu ostatnich kilku lat cele te były realizowane w ramach kilku programów:

Forum Europy Środkowo-Wschodniej

Program dotyczył kwestii integracji europejskiej oraz przemian w krajach Europy Środkowej, Wschodniej oraz na Bałkanach. W ramach programu zainicjowano, bądź wsparto wiele projektów (poniżej niektóre z nich):

2000

„Procesy integracyjne Polski ze strukturami euroatlantyckimi” – projekt wizyt studyjnych w Polsce dla dziennikarzy ukraińskich. Ich celem było zaznajomienie gości z Ukrainy z polskimi doświadczeniami integracji euroatlantyckiej.

„Rozszerzenie NATO i UE: wytyczanie nowych granic w Europie” – projekt seminarium dla dziennikarzy z Europy Wschodniej, poświęconego rozszerzeniu NATO i UE na wschód. Seminarium zostało uzupełnione o wizytę uczestników m.in. w Brukseli w Kwaterze Głównej NATO.

2001

„Integracja Europejska Polski z UE” – projekt wizyt studyjnych dla samorządowców z Ukrainy.

„Integracja europejska a media – doświadczenia polskie dla Ukrainy”, projekt panelów dyskusyjnych z udziałem ukraińskich dziennikarzy.

Program Wschód-Wschód

Jest to program regionalny, realizowany przez sieć fundacji G. Sorosa w Europie Środkowej, Wschodniej, Południowej oraz Azji Środkowej. Zadaniem programu jest wspieranie współpracy międzynarodowej w regionie na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego. W ramach programu realizowano, bądź wsparto projekty, dotyczące edukacji europejskiej na Ukrainie (poniżej niektóre z nich):

2002

wsparcie dla projektu Fundacji Nowy Staw z Lublina – „Przyszłość bez granic” – polsko-ukraińska współpraca młodzieżowa, w jej ramach wizyty studyjne w Polsce i na Ukrainie (przyznano 7000 PLN).

2003

wsparcie dla projektu Parlamentu Młodzieży w Przemyślu – „Ukraińskie organizacje proeuropejskie” – szkolenia w zakresie edukacji europejskiej (10 500 PLN).

wsparcie dla projektu Fundacji im. Roberta Schumana w Warszawie – „Razem do Europy” – warsztaty na temat budowania partnerstwa proeuropejskich organizacji pozarządowych z Polski, Białorusi i Ukrainy (20 000 PLN).

2004

wsparcie dla projektu Centrum Kształcenia i Dialogu *Theotokos* (Gliwice) – „Ukraina w drodze do rozwoju prawdziwej demokracji i integracji z Unią Europejską” – seminarium dla organizacji pozarządowych (16 690 PLN)

wsparcie dla projektu Europejskiego Domu Spotkań – Fundacja Nowy Staw w Lublinie, „Budujmy wspólnie Europę – porozumienie młodych Euroregionu Bug” – targi i warsztaty z udziałem uczestników z Ukrainy (28 815 PLN).

Program współpracy międzynarodowej

Program powstał z połączenia dwóch wcześniejszych programów: *Forum Europy Środkowo-Wschodniej* (działającego od 1989 roku) i *Programu Europejskiego* (uruchomionego w 2000 roku). Myślą przewodnią programu była kwestia objęcia procesem integracji europejskiej nowych, wschodnich sąsiadów Unii Europejskiej.

2002/2003

Fundacja przystąpiła do realizacji szerokiego projektu „*Nowa Unia Europejska i Ukraina*”. Jego celem była obserwacja nowej polityki UE wobec Ukrainy, m.in. poprzez przeprowadzenie szeregu analiz gospodarczych, politycznych, czy społecznych. W ramach programu przewidziano szereg publikacji, a także konferencji i seminariów, w tym także o charakterze międzynarodowym. Projekt był realizowany we współpracy z partnerami ukraińskimi (głównie Fundacją „*Odrodzenia*” w Kijowie) oraz instytucjami polskimi i zagranicznymi, wsparcia finansowego projektowi udzieliła także Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI).

2003

We współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP Fundacja im. Batorego zorganizowała międzynarodową konferencję „*Polityka rozszerzonej Unii Europejskiej wobec nowych sąsiadów*”.

Fundacja była współorganizatorem seminarium „*Granice Europy. Stosunki rozszerzonej Unii Europejskiej z Rosją, Turcją i Ukrainą*”. Spotkanie było poświęcone tożsamości nowej Europy oraz stosunkom wspólnoty ze swoimi nowymi sąsiadami.

Fundacja była inicjatorem projektu „*Klub dziennikarzy Białoruś, Polska, Ukraina*”, jego celem było nawiązanie kontaktów pomiędzy środowiskami dziennikarskimi wymienionych krajów, przełamanie stereotypów, zwiększenie wymiany informacji. W czasie organizowanych spotkań poruszano także problem integracji europejskiej. Dziennikarze mieli możliwość zapoznania się na miejscu z przebiegiem procesu integracji Polski ze strukturami UE.

8. Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej – PAUCI (Poland-America-Ukraine Cooperation Initiative).

01030 Kijów, ul. Chmelnyćkoho 68-68, tel.: 380 (44) 235-8410, fax: 380 (44) 235-8411

E-mail: pauci@pauci.kiev.ua

URL: www.pauci.org

Warszawa, ul. Solec 48, tel./faks: 48 (22) 625-4846, 625-7154, 625-7984

E-mail: pauci@pauci.org.pl

Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI) powstała w 1999 roku z inicjatywy rządów trzech państw. Jej celem jest wzmocnienie współpracy trójstronnej na rzecz transformacji państwa ukraińskiego w kierunku demokracji

wolnorynkowej. Fundacja jest finansowana przez Amerykańską Agencję ds. Rozwoju Międzynarodowego (*USAID*), zaś sekretariat *PAUCI* jest zarządzany przez *Freedom House*. W 2005 roku *PAUCI* przekształciła się w fundację.

Sfera zainteresowania Inicjatywy, podobnie jak i innych donorów, skupia się na problemach transformacji demokratycznej na Ukrainie, zwłaszcza na ich kontekście społecznym. Jednym z najważniejszych adresatów pomocy, kierowanej przez *PAUCI* dla ukraińskiego III sektora, są organizacje zajmujące się edukacją i informacją europejską. Do projektów wspieranych przez Inicjatywę należą seminaria, konferencje oraz szkolenia, poświęcone tematyce integracji europejskiej.

W kwestii edukacji europejskiej *PAUCI* współpracowała niejednokrotnie z innymi międzynarodowymi oraz ukraińskimi organizacjami pozarządowymi i dobroczynnymi. Wśród projektów, dotyczących edukacji europejskiej na Ukrainie, popartych przez fundację w ostatnim czasie należy wymienić m.in.:

2003/2004

Fundacja wsparła finansowo wspomniany wielokrotnie projekt „*Studiów Europejskich dla Szkół*” (zob. niżej).

2003/2004

Projekt ukraińskiej Organizacji Współpracy Międzynarodowej „*Libertos*”. W ramach projektu do Polski przyjechały dwie grupy dziennikarzy z wschodnioukraińskiego Mikołajowa, tu spotkali się oni z przedstawicielami organizacji pozarządowych, biorących aktywny udział w procesie integracji Polski z UE. Po powrocie ukraińscy dziennikarze urządzili konferencję dla miejscowych dziennikarzy oraz przedstawicieli miejscowych organizacji pozarządowych.

2004

Projekt ukraińskiego Instytutu Współpracy Euroatlantyckiej, którego celem była organizacja konferencji oraz wydanie publikacji, pokazujących doświadczenia państw grupy Wyszehradzkiej oraz państw Nadbałtyckich na ich drodze reform i integracji europejskiej.

2004

Wspólny projekt organizacji Instytutu Badań Regionalnych i Eurointegracyjnych „*EuroRegio Ukraina*”, połtawskich organizacji pozarządowych i miejscowego samorządu. Projekt dotyczył opracowania programu informowania społeczności miejscowej miasta Połtawy na tematy europejskie. Program został

opracowany na podstawie doświadczeń społeczności Krakowa. Partnerem ze strony polskiej była krakowska „Willa Decjusza” (zob. Rozdział 3.2).

2004/2005

Projekt ukraińskiego „Centrum Demokracja i Rozwój” (wspólnie z Europejską Fundacją „Dialog”) – stworzenie polsko-ukraińskich klubów prasowych, gdzie dziennikarze mediów ukraińskich mieliby możliwość zaznajomienia się z polskimi doświadczeniami integracji europejskiej.

2005

Projekt Fundacji Schumana i wołyńskiej organizacji „Nasza Sprawa” - udział młodych Ukraińców z Wołynia w Paradzie Schumana w Warszawie.

3. Instytut Wschód-Zachód (The Eastwest Institute).

04070 Kijów, ul. Sahajdacznego 8, m 12, tel.: (044) 416-73-05, 416-70-10, 416-70-20, 416-70-30, faks: (044) 416-73-06.

E-mail: kyiv@iews.org

URL: <http://www.ewi.org.ua/>

Instytut Wschód-Zachód jest międzynarodową organizacją pozarządową, wspierającą rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Instytut od 1997 roku posiada swoją filię w Kijowie, jednym z priorytetów jego działalności jest sprzyjanie procesowi integracji europejskiej Ukrainy. W ostatnim czasie Instytut realizował dwa projekty informacyjne, dotyczące tematyki Unii Europejskiej:

1999

„Rozwój stosunków UE - Ukraina”

Projekt skierowany był przede wszystkim do ukraińskich polityków, został on pomyślany jako forum nieoficjalnych spotkań z wybranymi politykami UE, w celu omówienia stosunków dwustronnych oraz przebiegu reform na Ukrainie. W ramach projektu wydano także kilka publikacji¹⁰.

---

¹⁰ Nowe reformy na Ukrainie: osiągnięcia i trudności, 2000,

http://www.ewi.org.ua/project/ua_eu_u.htm

Ukraina po wyborach: perspektywy integracji europejskiej, 1999,

http://www.ewi.org.ua/project/ua_eu_u.htm

Unia Europejska i Ukraina, 1999, http://www.ewi.org.ua/project/ua_eu_u.htm

Unia Europejska i Ukraina: potrzeba nowego spojrzenia, 1999,

http://www.ewi.org.ua/project/ua_eu_u.htm

2003

„Wpływ rozszerzenia UE na stosunki Ukrainy ze środkowo-europejskimi sąsiadami”

Koordinator: Iryna Sołonenko (isolonenko@ewi.info)

Celem projektu była analiza szeroko rozumianych następstw, jakie dla stosunków Ukraina – Europa Środkowa miało ostatnie rozszerzenie Unii Europejskiej. Projekt zakończył się opracowaniem rekomendacji dla struktur rządowych nowych krajów członkowskich, a także organizacji pozarządowych, w tym również działających na Ukrainie¹¹. Swojego wsparcia projektowi udzieliła także Fundacja im. Ch. Motta.

4. Międzynarodowa Fundacja „Odrodzenie”.

Kijów, ul. Artema 46 (biuro centralne), tel. (44) 461 97 09, faks: (44) 486 76 29.

Dyrektor wykonawczy Jewhen Bystryckij

E-mail: irf@irf.kiev.ua

URL: www.irf.kiev.ua

Fundacja „Odrodzenie” jest obecnie największą organizacją dobroczynną działającą na Ukrainie, należy do międzynarodowej sieci fundacji G. Sorosa. Powstała w 1990 roku i była wówczas pierwszą organizacją, która za cel swojego działania obrała rozwój demokratycznego i otwartego społeczeństwa na Ukrainie. Fundacja „Odrodzenie” należy do najaktywniejszych propagatorów edukacji europejskiej na Ukrainie. Fundacja realizowała i realizuje wiele projektów i programów skierowanych na rozpowszechnianie wiedzy o UE w ukraińskim społeczeństwie. Fundacja „Odrodzenie” wydaje biuletyn „Programu Europejskiego”¹². Poniżej przedstawiono niektóre z realizowanych, bądź wspartych projektów:

2002

Kurs edukacyjny „Studia Europejskie dla szkół”

Menadżer programów edukacyjnych Fundacji „Odrodzenie”: Iryna Iwaniuk.
04053 Kijów, ul. Artema 46, tel. (044) 461 95 00, faks: (044) 216 01 66,
mail: ivanyuk@irf.kiev.ua

Koordinacyjno-informacyjne centrum „Studia Europejskie”: Ludmyła Paraszczenko (kierownik Stowarzyszenia Dyrektorów Szkół miasta Kijowa).
Kijów, ul. Laherna 30/32, tel. (044) 456 08 14, faks: (044) 456 08 14.

¹¹ Publikacja: „Unia Europejska – Ukraina, strategia stosunków w kontekście rozszerzenia”,

http://www.ewi.org.ua/project/EU_UA%20and%20neighbors_u.htm

¹² Dostępny na stronie: <http://www.euro.lecos.org/bulletineuroprogram.shtml>

Jest to największy dotychczas projekt skierowany na rozwój edukacji europejskiej na Ukrainie, rozpoczęty w roku 2002. Jego pomysłodawcą była Fundacja „Odrodzenie” oraz *Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół miasta Kijowa*. Do głównych zadań projektu należało wypracowanie koncepcji europejskiego wymiaru ukraińskiej edukacji. Jednym z kroków do jego osiągnięcia było opracowanie koncepcyjnego i metodycznego kursu edukacyjnego „*Studia Europejskie*”, a następnie wprowadzenie go do programów szkolnych. W latach 2002-2004 Fundacja „Odrodzenie” przekazała na ten cel 49 000 USD.

Do realizacji projektu Fundacja włączyła także partnerów zagranicznych: Dom Europy (Bratysława), Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (Warszawa), Fundacja „Paideia” (Bułgaria), Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI), Centrum Społecznych Młodzieżowych Organizacji Wołynia „*Nasza Sprawa*”, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, czy wreszcie Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy.

Realizacja projektu została podzielona na kilka etapów, na początku, w roku 2002, utworzono grupę roboczą, do której włączono ekspertów z Polski, Bułgarii i Słowacji. Przeprowadzono także rozmowy z Ministerstwem Oświaty, na temat wprowadzenia kursu do szkół. W końcu 2002 roku miało miejsce szereg spotkań, poświęconych realizacji kursu. Ogłoszono kilka konkursów dla młodzieży, a także konkurs na projekt programu metodycznego „*Studiów Europejskich*” wśród studentów i wykładowców.

2003

W roku 2003 przygotowano dwie kluczowe dla realizacji projektu publikacje: „*Podręcznik dla uczniów*” i „*Metodyczne porady dla nauczycieli*”¹³, które zostały wydane m.in. dzięki wsparciu PAUCI. Na bazie *Stowarzyszenia Dyrektorów Szkół Miasta Kijowa* utworzono *Centrum Koordynacyjne* projektu. Wkrótce do realizacji projektu pilotażowego przystąpiło 15 szkół kijowskich.

2004

W czerwcu 2004 r. projekt „*Studia Europejskie*” otrzymał oficjalną rekomendację Ministerstwa Oświaty, umożliwiającą wprowadzenie go do programów nauczania w całym kraju. W listopadowej konferencji, poświęconej pierwszym ocenom realizacji kursu i dalszym perspektywom, wzięło udział ponad 100 przedstawicieli placówek oświatowych z 15 obwodów kraju.

---

¹³ Do pobrania na stronie: <http://www.euro.lecos.org/proect.shtml>

2005

Obecnie kurs „Studia Europejskie” jest wykładany w 54 szkołach ogólnokształcących w całym kraju, zainteresowanie projektem ciągle wzrasta. Projekt zakłada także wsparcie dla innych inicjatyw, w tym tworzenia tzw. *Szkolnych Klubów Europejskich*. Także w tym przypadku zainteresowanie ze strony szkół ciągle rośnie, obecnie działa na Ukrainie około 150 *Szkolnych Klubów Europejskich*. W ramach projektu „Studia Europejskie” wydawany był biuletyn pod tym samym tytułem¹⁴.

Program Europejski Fundacji „Odrodzenie”

Kijów, wul. Ihorewska, 7A, (044) 492 98 74 , faks. (44) 492 98 75,
Menadżer „Programu Europejskiego”: Iryna Sołonenko
E-mail: solonenko@irf.kiev.ua

Głównym celem programu, działającego od połowy 2004 r., jest podwyższenie zdolności wpływania społeczeństwa obywatelskiego na europejski kurs państwa ukraińskiego. Do priorytetów programu na lata 2005-2006 należy m.in.:

- stworzenie jasnych mechanizmów współpracy pomiędzy społeczeństwem a organami władzy w kwestii integracji europejskiej,
- załączenie do procesu realizacji planu działania *Ukraina-UE* ekspertów z centrów analitycznych,
- podwyższenie poziomu wiedzy o integracji europejskiej zarówno wśród ogółu obywateli (np. poprzez system oświaty), jak i wśród wąskich grup, np. dziennikarzy, urzędników, samorządowców itp.
- konsolidacja wysiłków społecznych, skierowanych na przyspieszenie procesu integracji europejskiej,
- podwyższenie poziomu badawczego odpowiednich placówek analityczno-badawczych, zajmujących się tematyką europejską.

W celu realizacji powyższych celów w ramach „Programu Europejskiego” rozpoczęto kilka projektów:

- **Informacyjny biuletyn elektroniczny „Program Europejski”** (zob. Rozdział 4).
- Fundacja „Odrodzenie” wspiera także projekt elektronicznego **biuletynu UNIAN „Eurointegracja”** (zob. Rozdział 4).
- **Europejskie Forum Debat** – projekt stałych spotkań ekspertów ukraińskich oraz międzynarodowych, na których rozważane będą zarówno „plusy”, jak i „minusy” integracji europejskiej. Celem debat ma być nadanie jak największego rezonansu dyskusji europejskiej w ukraińskim społeczeństwie.

---

¹⁴ Biuletyn dostępny na stronie: <http://www.euro.lecos.org/eurobulletin.shtml>

- Wspólny projekt (wraz z Fundacją „EuroAzja”) stworzenia kompleksowego **Informatora Europejskiego**, a następnie rozpowszechnienie go wśród bibliotek, uczelni, organów władzy itp.

W roku 2004 na realizację projektów w ramach „Programu Europejskiego” Fundacji „Odrodzenie” przeznaczono 165 000 USD.

5. **Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (Polish-American Freedom Foundation).**

00-312 Warszawa, ul. Dobra 72, tel. (22) 828-43-73, fax (22) 828-43-72

mail: PAFF@PAFW.PL

URL: www.pafw.pl

Program RITA

Program działa od 2001 roku, realizowany jest przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności oraz Fundację Edukacja dla Demokracji (administrator). Program RITA adresowany jest do polskich organizacji pozarządowych, które działają na rzecz transformacji w krajach byłego bloku wschodniego.

Jednym z najważniejszych projektów finansowanych przez RITA należy projekt realizowany wspólnie przez Lwowski Młodzieżowy „Euroklub” oraz polską młodzieżową organizację „Parlament Młodzieży”. RITA finansuje także projekt „Budujemy razem Europę”, współrealizowany przez lubelską Fundację „Nowy Staw” oraz partnerów ukraińskich (m.in. wołyńska organizacja „Nasza Sprawa”).

6. **Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, w Mołdawii i na Białorusi.**

01024 Kijów, ul. Kruhłouniwersytetska 10, tel. (44) 462 00 10, faks: (44) 230 23 90.

Szef Przedstawicielstwa: Ian Boag.

E-mail: delegation-ukraine@cec.eu.int

URL: <http://www.delukr.cec.eu.int/>

Oficjalne Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej działa na Ukrainie od 1993 roku i posiada status misji dyplomatycznej. Do zadań placówki należy m.in. wspieranie rozwoju kontaktów politycznych i gospodarczych pomiędzy UE a Ukrainą, obserwacja realizacji umów zawartych pomiędzy Kijowem i Brukselą, kontrola realizacji projektów programu *TACIS*, a także informowanie społeczeństwa ukraińskiego o samej Unii Europejskiej, jej polityce wewnętrznej i zewnętrznej, a także dalszym rozwoju.

Za działalność *stricto* informacyjną odpowiada Oddział Prasy i Informacji, który zajmuje się m.in. organizacją seminariów, spotkań, szkoleń dla ukraińskich dziennikarzy, a także stażów zagranicznych. Do najważniejszych zadań działu należy wydawanie biuletynów i informatorów europejskich, są to: najpopularniejszy „Eurobiuletyn” oraz „Informator Unii Europejskiej”. Aktywność medialna Przedstawicielstwa nie ogranicza się jedynie do działalności wydawniczej, jest ono organizatorem corocznych pokazów kina europejskiego, a także inicjatorem serii audycji telewizyjnych, poświęconych Unii Europejskiej oraz poszczególnym krajom członkowskim.

Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej jest od roku 2003 współorganizatorem ukraińskich obchodów „Dni Europy”, co roku odbywających się w Kijowie oraz dwóch innych miastach Ukrainy¹⁵. Pod szczególną opieką Przedstawicielstwa pozostają ukraińskie Szkolne Kluby Europejskie. Przedstawicielstwo koordynuje realizację projektów w ramach programu TACIS, w tym również tych dotyczących sfery edukacji europejskiej.

Program TEMPUS/TACIS.

TEMPUS (Trans-European Mobility Partnership Scheme for University Studies) – jest jednym z programów wspólnoty europejskiej, którego celem jest wsparcie przemian socjalnych i ekonomicznych, dokonujących się w krajach – partnerach UE. Program TEMPUS jest w szczególności przeznaczony do pomocy w restrukturyzacji i rozwoju szkolnictwa wyższego, poprzez maksymalnie najbliższą i zbalansowaną współpracę z państwami UE. Program objął swoim zasięgiem Ukrainę w roku 1993. TEMPUS stanowił część planu bezzwrotnej pomocy Komisji Europejskiej, w ramach wspierania reform społeczno-gospodarczych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (PHARE). Od 1993 roku dotyczy to także w państwach WNP i Mongolii (TACIS). Obecnie realizowany jest program TEMPUS III, który zakończy się w roku 2006.

W roku 1997 po raz pierwszy w historii TEMPUS/TACIS przyznano granty na edukację europejską. Były to projekty realizowane w ramach programu „Studia Europejskie”. Pierwszym odbiorcą takiego wsparcia był Państwowy Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Kijowie, który w roku 1997 otrzymał grant na realizację projektu „Przygotowanie specjalistów w dziedzinie edukacji europejskiej”. Rok później wsparcie finansowe na podobne cele otrzymały: Uniwersytet im. Miecznikowa w Odessie

---

¹⁵ 2003 r. – Kijów; 2004 r. – Kijów, Lwów, Dniepropietrowsk; 2005 r. – Kijów, Doniec, Odessa.

(1998) oraz Międzynarodowy Naukowo-Techniczny Uniwersytet w Kijowie. W roku 1999 do programu „*Studia Europejskie*” przyłączyła się Tarnopolska Akademia Gospodarki Krajowej, w której utworzono dość silny uniwersytecki ośrodek europejski - „*Centrum Studiów Europejskich i Międzynarodowych*”.

Od roku 2003 zaś w programie uczestniczą m.in. Państwowy Uniwersytet Techniczny w Doniecku (Wydział Ekonomii i Zarządzania), Państwowy Techniczny Uniwersytet w Charkowie „*Charkowska Politechnika*” (Wydział Ekonomii) oraz Wschodnioukraiński Uniwersytet im. B. Dala w Ługańsku.

3.2 Współpraca polsko-ukraińska. Polskie organizacje pozarządowe

Kontakty pomiędzy polskimi organizacjami pozarządowymi i ich ukraińskimi partnerami zaczęły praktycznie tuż po odzyskaniu przez Polskę suwerenności i powstaniu niepodległego państwa ukraińskiego. Przez dłuższy czas dotyczyły one głównie wymiany doświadczeń w kwestii budowy społeczeństwa obywatelskiego, samorządności, pobudzania inicjatyw i aktywności lokalnej, czy choćby wzmocnienia niezależności mediów. Wątki „*europejskie*” we wzajemnych stosunkach obydwu sektorów pozarządowych zaczęły się pojawiać dopiero pod koniec lat 90.

W ostatnich kilku latach tendencja ta zarysowała się znacznie wyraźniej, tematyka europejska, w tym problem rozwoju edukacji europejskiej, przesuwają się wyraźnie na liście priorytetów stosunków dwustronnych. Godnym zauważenia jest fakt, iż we wzajemną współpracę angażują się coraz częściej organizacje o charakterze lokalnym.

Współpraca w dziedzinie edukacji i informacji europejskiej przybiera najczęściej formę seminariów, debat, czy konferencji, mających miejsce zarówno w Polsce jak i na Ukrainie. Bardzo często organizowane są także szkolenia, bądź staże, skierowane do konkretnej grupy odbiorców.

Do największych projektów, w ostatnich kilku latach, należy niewątpliwie projekt „*Budujemy razem Europę*” współrealizowany przez Europejski Dom Spotkań „*Fundację Nowy Staw*”. W ramach projektu udało się stworzyć w trzech obwodach wołyńskich sieć Szkolnych Europejskich Klubów (SEK). Stworzono także pierwsze na Ukrainie lokalne ośrodki informacji europejskiej na Wołyniu.

Dużym zainteresowaniem na Ukrainie cieszył się także projekt „*Program rozwoju organizacji proeuropejskich*”, w ramach, którego wydano bardzo poszukiwane na Ukrainie broszury informacyjne. W szkoleniach europejskich, zorganizowanych w ramach projektu, wzięło udział około 40 liderów ukraińskich pozarządowych organizacji proeuropejskich.

Do najnowszych pomysłów współpracy polsko-ukraińskich, wpisujących się w wymiar europejski, należy inicjatywa „*Razem. Polsko-ukraińska współpraca dla przyszłości*” (www.pl-ua.org). Inicjatorem akcji

ze strony polskiej jest grupa organizacji pozarządowych „Zagranica”, zaś ze strony ukraińskiej *Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół miasta Kijowa*. Celem projektu jest rzeczywiste zbliżenie Polaków i Ukraińców, w oparciu o wspólne wartości europejskie. W ramach projektu przewidziano rozpoczęcie intensywnej wymiany międzyszkolnej pomiędzy Polską i Ukrainą, w tym także wymianę pomiędzy *Szkołnymi Klubami Europejskimi*.

Poniżej przedstawiono niektóre projekty, realizowane przez polskie organizacje pozarządowe, w ramach rozwoju edukacji europejskiej na Ukrainie.

1. Europejski Dom Spotkań „Fundacja Nowy Staw”

20-078 Lublin ul. 3 Maja 18/3A, tel (81) 534 61 91

fax. (81) 534 61 92

Prezez Fundacji: Tomasz Różniak (t.rozniak@eds-fundacja.pl)

URL: www.eds-fundacja.pl

E-mail: eds@eds-fundacja.pl

Fundacja od samego początku swojego istnienia (1993) działa na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz solidarności między narodami. Od zawsze do jej priorytetów należała także tematyka europejską. Organizacja zainteresowana jest również współpracą z krajami Europy Wschodniej, w tym zwłaszcza z Ukrainą.

1997

Fundacja była inicjatorem podpisania deklaracji o współpracy organizacji młodzieżowych z Lubelszczyzny, Obwodu Wołyńskiego i Lwowskiego oraz Obwodu Brzeskiego (Białoruś) - *"Porozumienie Młodych Euroregionu Bug"*. Do współpracy w ramach porozumienia przystąpiło dwanaście organizacji młodzieżowych. W ciągu następných lat odbywały się regularne spotkania młodzieży Euroregionu. Porozumienie Młodych, podpisane w latach 90, zostało odnowione w roku 2002.

1998

Fundacja zorganizowała konferencję: *„Polska na drodze do Unii Europejskiej”*, polsko - niemiecko - ukraińskie seminarium dla młodych dziennikarzy.

2003

Fundacja była organizatorem kilku konferencji, pod hasłem *„Polska: pomosty UE na Wschód”* oraz *„Nasz wspólny dom Europa”*.

2004

Początek realizacji projektu: **„Budujemy razem Europe – Porozumienie Młodych Euroregionu Bug”**.

Projekt jest skierowany do samorządowców oraz działaczy organizacji pozarządowych Euroregionu „Bug”. Tematami spotkań, warsztatów i seminariów były m.in.: integracja europejska, współpraca samorządów z organizacjami obywatelskimi na rzecz rozwoju społeczności lokalnych oraz międzynarodowa współpraca euroregionalna.

Owocem realizacji projektu było utworzenie na terenie Wołynia sieci Szkolnych Klubów Europejskich oraz pierwszego na Ukrainie Centrum Informacji Europejskiej w Łucku (z filią w Równem). Utworzono także „Media Centrum Bug” w Lublinie, które zajmuje się m.in. redagowaniem biuletynu internetowego www.euromixbug.org.

Partnerami Domu Spotkań po stronie ukraińskiej byli: Centrum Obywatelskich Młodzieżowych Organizacji Wołynia „*Nasza Sprawa*”, Centrum Muncypalnych Reform (Łuck) oraz Analityczno-Informacyjne Centrum Miasta Łucka. Program był finansowany przez: Polsko-Amerykańsko Fundacja Wolności (w ramach III edycji Programu RITA). Polska część programu została sfinansowana przez Fundację im. Stefana Batorego.

2. Fundacja Edukacja dla Demokracji.

00-150 Warszawa ul. Nowolipie 9/11,

tel./fax. (22) 635 40 06

Przewodniczący Rady Fundacji Andrzej Janowski.

URL: <http://www.edudemo.org.pl/>

Fundacja powstała w końcu lat 80-tych ubiegłego wieku, jej celem było krzewienie wiedzy o demokracji i gospodarce wolnorynkowej, a także aktywności obywatelskiej w państwie demokratycznym.

2003

Projekt „Europejski Paszport”

Projekt powstał jeszcze w latach 90-tych, jako odpowiedź na potrzeby polskich nauczycieli, zainteresowanych pracą dydaktyczną w tematyce europejskiej. W ramach programu zorganizowano warsztaty metodyczne dla nauczycieli, konferencje, seminaria poświęcone problematyce europejskiej, zainicjowano także projekty współpracy i międzynarodowej wymiany młodzieży.

2003

W roku 2003 projekt po raz pierwszy przekroczył granice Polski i został skierowany do proeuropejskich środowisk na Ukrainie.

W okresie poprzedzającym referendum unijne, wspólnie z lwowskim dziennikiem „Wysoki Zamek”, zrealizowano projekt „Europejski Szlak przez Polskę”. W jego ramach przeprowadzono badania stosunku ukraińskiej opinii publicznej do Unii Europejskiej. Grupa ukraińskich dziennikarzy obserwowała zakończenie kampanii przedreferendalnej w Polsce. Między innymi na tej podstawie sporządzono multimedialną publikację „Europejski wybór: jak to zrobili Polacy”.

Projekt „Europejski Paszport” został sfinansowany przez Inicjatywę Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (PAUCI).

3. Fundacja im. R. Schumana

00-540 Warszawa, Al. Ujazdowskie 37/5 , tel.: (22) 621 21 61, 621 75 55, 622 03 42, 622 03 43 , fax: (22) 629 72 14.

Prezes Zarządu: Róża Thun,

Dyrektor Generalny: Anna Radwan - Röhrenschef

URL: www.schuman.org.pl/

Działalność fundacji skierowana jest głównie na popularyzację idei europejskich, integracji europejskiej, a także pomoc lokalnym organizacjom pozarządowym, zajmującym się wymienioną tematyką.

Fundacja jest organizatorem corocznych Polskich Spotkań Europejskich (z tzw. „Parada Schumana”), na które regularnie zapraszani są goście z Ukrainy. Obecność ukraińskich euroentuzjastów w Warszawie była szczególnie widoczna w tym roku, na XII Spotkaniach Europejskich.

Fundacja im. R. Schumana bierze także aktywny udział w projekcie „Study tours to Poland” (program RITA). W ramach projektu na wizyty studyjne do Polski zapraszani są wyróżniający się studenci (I rok) z Ukrainy, Białorusi i Rosji (Obwód Kaliningradzki).

Fundacja inicjuje i wspiera projekty współpracy polsko-ukraińskiej w kwestiach europejskich.

2003

Polska Fundacja im. R. Schumana gościła przedstawicieli „proeuropejskich” organizacji pozarządowych z Ukrainy, Białorusi, którzy w ramach wizyty uczestniczyli w wykładach, warsztatach

itp. Celem spotkania było omówienie wspólnej strategii działania organizacji, zainteresowanych tematyką europejską w Europie Wschodniej. Wizyta była częścią szerszego programu „*Razem do Europy*”.

2004

Z okazji przystąpienia Polski do UE przedstawiciele fundacji urządzili w Kijowie, podczas „*Dnia Europy*”, stoisko polskie. Przedstawiciele fundacji wraz z ukraińskimi kolegami wzięli udział w paradzie europejskiej, inaugurującej obchody.

4. Parlament Młodzieży

37-700 Przemyśl 2, Rynek 5, tel./faks. (016) 678 58 18.

Przewodniczący Zarządu: Mateusz Łuc

E-mail: parlament@usuń.to.free.ngo.pl

URL: www.free.ngo.pl/parlament

Organizacja powstała w roku 1995, pierwotnie obszar jej zainteresowań ograniczał się do problemów uczniowskich i tematyki szkolnej. Stopniowo jednakże ulegał on rozszerzeniu, w tym także o tematykę europejską, również w wymiarze współpracy międzynarodowej.

2003

Organizacja brała udział w realizacji „**Programu rozwoju ukraińskich organizacji proeuropejskich**” wraz z Lwowską Miejską Młodzieżową Organizacją „*Klub Europejski*”. Głównym celem programu było zapoznanie się z polskimi doświadczeniami w sferze edukacji europejskiej. W ramach projektu przygotowano komplet materiałów informacyjnych w języku ukraińskim, stworzono także stronę internetową¹⁶. Dodatkowo przygotowane materiały zostały wydane w postaci płyt CD, które następnie zostały bezpłatnie rozpowszechnione wśród zainteresowanych środowisk na Ukrainie. Nieodłączną częścią projektu było także kilkudniowe szkolenie, w którym wzięło udział około 40 liderów ukraińskich organizacji pozarządowych. Celem szkolenia było przygotowanie merytoryczne grupy „*trenerów*”, którzy następnie rozpoczęli realizację programów dydaktycznych na całej Ukrainie.

---

¹⁶ Adres strony: www.europe.org.ua

5. **Stowarzyszenie Willa Decjusza.**

30-233 Kraków ul. 28 Lipca 17 A, tel. (012) 425 36 38, 425 36 44, 425 36 23,
fax: (012) 425 36 63.

Dyrektor: Danuta Glondys

E-mail: sekretariat@villa.org.pl

URL: www.villa.org.pl

Stowarzyszenie, działające w Krakowie od 1995, stawia sobie za główny cel pośredniczenie we wzajemnych kontaktach ludzi kultury, nauki, z różnych krajów. Już od jakiegoś czasu stowarzyszenie z powodzeniem rozwija współpracę z partnerami na Ukrainie.

Projekt „Mosty na Wschód”

2003

Projekt był kontynuacją innego przedsięwzięcia, realizowanego w latach 2001-2002 przez Fundację „Znak”, Stowarzyszenie Willa Decjusza oraz Konsulat Generalny Stanów Zjednoczonych w Krakowie. Celem projektu „Mosty na wschód”, realizowanego w latach 2003-2004, było działanie na rzecz dialogu międzykulturowego, sprzyjanie współpracy transregionalnej oraz wspieranie europejskich dążeń Ukrainy.

W trakcie realizacji projektu w Polsce zorganizowano serię zajęć warsztatowych dla dziennikarzy ukraińskich. Zorganizowano także konferencje i spotkania, poświęcone europejskim perspektywom Ukrainy. Partnerami w realizacji projektu byli m.in.: Niezależny Magazyn Kulturalny „Ji” (Lwów), Instytut Europy Środkowo-Wschodniej (Lublin), Fundacja Centrum Prasowe dla Krajów Europy Środkowej i Wschodniej (Warszawa), Fundacja Roberta Schumana oraz Kolegium Europy Wschodniej (Wrocław).

4. Edukacja europejska na Ukrainie – media.

Środki masowego przekazu o profilu europejskim, informujące o Unii Europejskiej, stosunkach UE - Ukraina, czy europejskich perspektywach Ukrainy, są nader skromnie reprezentowane na ukraińskim rynku medialnym. Zdecydowanie negatywnie w tej statystyce wyróżniają się media państwowe, na Ukrainie nie wychodzi obecnie żadna państwowa gazeta, czasopismo czy jakikolwiek periodyk, poświęcony problematyce europejskiej. Spośród gazet o zasięgu ogólnokrajowym jedynie gazeta „*Hołos Ukrainy*” prowadziła przez jakiś czas specjalną rubrykę „*integracja europejska*”, niestety została ona zlikwidowana. Obecnie na rynku medialnym istnieje kilka niskonakładowych tytułów prasowych, poświęconych tematyce europejskiej, wydawanych przez różne organizacje pozarządowe oraz organizacje i instytucje międzynarodowe. Do najpopularniejszych należy „*Eurobiuletyn*”, wydawany przez oficjalne Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie. Niestety czasopismo jest rozpowszechniane prawie wyłącznie poprzez system rozsyłki, wśród organizacji pozarządowych, bibliotek uniwersyteckich, instytucji rządowych itp. Nakład biuletynu – 10 000 egzemplarzy należy do najwyższych, spośród tego typu mediów drukowanych. „*Eurobiuletyn*” przeznaczony jest dla szerokiego koła odbiorców, w tym zwłaszcza dla dzieci i młodzieży.

Do ciekawych projektów należy wydawany od niedawna przez Ukraińską Niezależną Informacyjną Agencję Nowości (*UNI*AN) biuletyn „*Eurointegracja*”. Wśród pozostałych tytułów należy wymienić do niedawna wydawany przez Międzynarodową Fundację „*Odrodzenie*” biuletyn projektu „*Studia Europejskie*”. Był on adresowany głównie do młodego czytelnika, zawiera przede wszystkim informacje dotyczące realizacji programu „*Studia Europejskie*”, a także aktualności z życia ukraińskich proeuropejskich organizacji pozarządowych. Na oddzielną uwagę zasługuje lwowskie czasopismo „*Ji*”, które nie tylko poświęca dość dużo swojej uwagi tematyce europejskiej. Czasopismo jest, przynajmniej w wymiarze regionalnym, silnym czynnikiem opiniotwórczym, inicjującym także własne pozaprasowe przedsięwzięcia dotyczące tematyki europejskiej.

Zdecydowanie najlepsza sytuacja panuje wśród mediów internetowych, choć w tym przypadku grono odbiorców jest na Ukrainie ciągle dosyć ograniczone. Wśród wydań internetowych należy wymienić redagowany przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie „*Informator Unii Europejskiej*”, a także biuletyn „*Programu Europejskiego*” Międzynarodowej Fundacji „*Odrodzenie*”. W ostatnim okresie zrealizowano kilka interesujących projektów portali informacyjnych, są to: portal „*Ukraina Euroatlantycka*”, „*Ukraina - europejska perspektywa*” oraz polsko-ukraiński portal „*ProEuropa*”.

Informację o Unii Europejskiej, integracji europejskiej można znaleźć także na stronach większości proeuropejskich organizacji pozarządowych. Jest ona także dostępna na stronach administracji

państwowej: Prezydenta (www.president.gov.ua), Rządu (<http://www.kmu.gov.ua>), Rady Najwyższej (<http://www.rada.kiev.ua>), Ministerstwa Gospodarki (<http://www.me.gov.ua>), Ministerstwa Spraw Zagranicznych (<http://www.mfa.gov.ua>), a także Przedstawicielstwa Ukrainy przy Unii Europejskiej (<http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua>).

Media poświęcone tematyce europejskiej są w większości redagowane w języku ukraińskim, niezależnie od regionu kraju. Coraz wyraźniejsza staje się tendencja do utożsamiania języka ukraińskiego z rodzącym się na Ukrainie nowoczesnym społeczeństwem obywatelskim, a także ruchem europejskim i euroatlantyckim.

Poniżej przedstawiono informację o istniejących obecnie, bądź w niedalekiej przeszłości, mediach informujących społeczeństwo ukraińskie o Unii Europejskiej.

Media internetowe:

1. **Biuletyn informacyjny Programu Europejskiego Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie”.**
<http://www.irf.kiev.ua/ua/programs/cs/eu/projects/?doc:int=1520>.

Biuletyn Programu Europejskiego Fundacji „Odrodzenie” wydawany jest w wersji internetowej, ukazuje się co miesiąc. Wydanie zawiera nowości związane z samym „programem europejskim” (i innymi) Fundacji „Odrodzenie”, aktualności kontaktów wzajemnych UE - Ukraina, a także nowości z zakresu działalności *proeuropejskich* organizacji pozarządowych. Jest to niewątpliwie jeden z najciekawszych periodyków internetowych, przeznaczony, w przeciwieństwie do innych podobnych wydań, dla czytelnika dorosłego. Biuletyn jest wydawany w języku ukraińskim.

2. **Informator Międzynarodowego Centrum Badań Perspektywicznych,** www.icps.kiev.ua/publications/nl.html.

Informator nie jest poświęcony *stricte* tematyce europejskiej, porusza on cały szereg tematów, będących w kręgu zainteresowań Centrum Badań Perspektywicznych. Są to głównie polityka wewnętrzna, zagraniczna oraz położenie międzynarodowe państwa ukraińskiego. Informator wydawany jest w formie tygodnika, którego każdy numer poświęcony jest innej kwestii. Informator jest rozpowszechniany za pomocą sieci internetowej, redagowany jest w języku ukraińskim.

3. **„Informator Unii Europejskiej”,**
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page35113.html>.

Informator jest ukraińskojęzycznym odpowiednikiem unijnego serwisu informacyjnego, przeznaczonym głównie dla ukraińskich dziennikarzy. Periodyk jest redagowany przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie.

4. **„Ukraina euroatlantycka”,** portal informacyjny, www.ea-ua.info.

Portal został utworzony w roku 2004, w wyniku dosyć nowatorskiej inicjatywy kilku organizacji pozarządowych: Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy, Instytutu Współpracy Euroatlantyckiej, Centrum „Ukraina – Europejski Wybór” oraz Centrum Badania Armii, Konwersji i Rozbrojenia (Agencja Defence Express). Redaktorem portalu jest Ołeksandr Kołomijec. Portal należy z pewnością do najlepszych projektów tego rodzaju w ukraińskim Internecie, oferującym ukraińskiemu internaucie różnorodną i szeroką informację na tematy europejskie. Prócz aktualności europejskiego życia politycznego i gospodarczego, portal proponuje swoim czytelnikom również opracowania analityczne oraz komentarze do bieżących wydarzeń. Portal jest w całości redagowany w języku ukraińskim.

5. **„Ukraina – europejska perspektywa”,** www.eu-ukraine.kharkov.ua.

Serwis informacji o integracji europejskiej został utworzony w ramach projektu *“Towards European Integration”*, przy współpracy z niemiecką Fundacją Bertelsmanna oraz Bankiem Światowym. Na stronie ukraiński internauta, znajdzie głównie materiały analityczne, wiadomości o współpracy transgranicznej oraz, co ciekawe, doświadczenia sąsiadów – nowych członków Unii Europejskiej. Portal jest redagowany w językach ukraińskim i rosyjskim.

6. **Ukraińsko-polski portal informacyjny „ProEuropa”,**
www.proeuropa.info.

Jeden z najciekawszych portali informacyjnych, poświęconych tematowi europejskiemu, jest wspólnym projektem polsko-ukraińskim. Oferuje on ukraińskiemu czytelnikowi duży wybór różnorodnych informacji, można tu znaleźć zarówno aktualności unijne, aktualności polityczne i gospodarcze z Polski i Ukrainy, jak i nowiny z poszczególnych krajów Europy Zachodniej i byłego Związku Radzieckiego. W portalu można również znaleźć

informację o współpracy transgranicznej, kulturalnej, a także informacje o systemie wizowym pomiędzy Ukrainą a wybranymi państwami świata.

Media drukowane

7. „Eurobiuletyn”, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii,
www.delukr.cec.eu.int.

Biuletyn Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej ukazuje się od 1995 roku nieregularnie, choć najczęściej raz w miesiącu. Nakład w ostatnich latach wahał się od około 4 tysięcy egzemplarzy w roku 2003, przez 15 tysięcy w roku ubiegłym, po 10 tysięcy egzemplarzy w roku bieżącym. Stanowisko redaktora naczelnego czasopisma jest rotacyjne i zmienia się co roku, obecnie funkcję tę pełni Anatolij Łemysz. Czasopismo jest rozpowszechniane przede wszystkim wśród pozarządowych organizacji proeuropejskich, klubów europejskich, uniwersyteckich i szkolnych bibliotek, centrów informacji europejskiej, a także instytucji państwowych.

Czasopismo w dość atrakcyjnej formie proponuje czytelnikowi wiadomości o życiu i historii Unii Europejskiej, a także stosunkach Bruksela-Kijów. Prócz informacji o charakterze politycznym, gospodarczym, czy prawnym, ukraiński czytelnik może tu znaleźć informacje o poszczególnych krajach członkowskich oraz aktualności z samej Ukrainy. Biuletyn relacjonuje m.in. działalność ukraińskich klubów europejskich. „Eurobiuletyn” jest wydawany w języku ukraińskim.

8. „Eurointegracja”, biuletyn UNIAN.
<http://www.unian.net/ukr/news/eintegration/>.

Tygodnik Ukraińskiej Niezależnej Informacyjnej Agencji Nowości jest dosyć nowym projektem, ukazuje się od kwietnia 2005 roku. Jest on prenumerowany przez organizacje pozarządowe, kluby europejskie, biblioteki uniwersyteckie, instytucje państwowe itp. Na trzydziestu stronach biuletynu dość szeroko omawiane są aktualności europejskie i euroatlantyckie, w tym szczególnie z dziedziny gospodarki oraz prawa. Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie”. Biuletyn ukazuje się w języku ukraińskim.

9. Niezależne kulturologiczne czasopismo „Ji”
URL: www.ji-magazine.lviv.ua/

To lwowskie czasopismo nie tylko poświęca dość dużo miejsca na swoich stronach tematyce europejskiej, jest ono także swoistym ośrodkiem opiniotwórczym, pobudzającym dyskusje o miejscu Ukrainy w nowej Europie. Na stronie internetowej czasopisma stworzono specjalny dział, poświęcony Unii Europejskiej, procesowi eurointegracji, a także stosunkom Ukraina - UE.

10. *Studia Europejskie*", biuletyn projektu Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie”,
<http://www.euro.lecos.org/eurobulletin.shtml>

Biuletyn ukazywał się nieregularnie w latach 2002-2004, zarówno w wersji elektronicznej, jak i drukowanej. Biuletyn zawierał przede wszystkim aktualności projektu „*Studia Europejskie*” Fundacji „*Odrodzenie*”. Umieszczano tu ponadto informacje o działalności proeuropejskich organizacji pozarządowych na Ukrainie, w tym zwłaszcza młodzieżowych i dziecięcych. Numery biuletynu dostępne są pod podanym adresem internetowym.

11. *„Ukraiński Monitor”, biuletyn Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy,*
<http://foreignpolicy.org.ua/ua/about/>.

Na łamach biuletynu ukraiński czytelnik może znaleźć dosyć różnorodną informację, zarówno o ukraińskim życiu politycznym, jak i sytuacji w regionie i na świecie. Redakcja biuletynu dość dużo uwagi poświęca polityce europejskiej, analizując w sposób szczególnie stosunki UE – Ukraina. Prócz aktualności na stronie wydanie oferuje również teksty o charakterze analitycznym. Biuletyn ukazuje się w wersji elektronicznej oraz cztery razy do roku w wersji drukowanej.

Podsumowanie

Rozwój edukacji europejskiej na Ukrainie do pewnego stopnia przypomina sytuację w niedawnych krajach kandydackich do Unii Europejskiej, choć jest on opóźniony w stosunku do nich o kilka lat. Do niedawna rozwój tej dziedziny edukacji na Ukrainie charakteryzował się małą intensywnością, co było widoczne zwłaszcza w sferze działania samego państwa. Jego dotychczasowy dorobek w tej kwestii wyglądał nader skromnie, a huczne deklaracje pozostawały wyłącznie w sferze werbalnej.

Zmiana tej sytuacji obserwowana jest w ciągu ostatnich 2-3 lat, co jest niewątpliwie związane z ostatnim rozszerzeniem Unii Europejskiej w 2004 r. W roku 2003 po raz pierwszy oficjalnie obchodzono na Ukrainie „Dzień Europy”, od tego czasu impreza nabrała znacznego rozmachu i odbywa się regularnie.

Rok 2004 okazał się w dużym stopniu przełomowy, przyjęto wówczas „Państwowy program informowania społeczeństwa w kwestii integracji europejskiej Ukrainy na lata 2004-2007”. Program zawierał bardzo szeroki wachlarz działań instytucji państwowych, w wielu kwestiach przypominał on analogiczny akt podpisany przez prezydenta Kwaśniewskiego w roku 1998.

W ostatnim czasie edukacja europejska wkroczyła także do ukraińskiego systemu oświaty, choć stało się tak głównie dzięki aktywności poszczególnych placówek oświatowych, organizacji pozarządowych oraz pomocy organizacji międzynarodowych. „Europejskie” programy edukacyjne są obecnie realizowane w kilkunastu uczelniach wyższych oraz w kilkudziesięciu szkołach średnich i podstawowych. Jednakże liczba uczniów i studentów zdobywających wiedzę o wspólnocie europejskiej jest nadal niewielka, choć obserwowane tendencje pozwalają oczekiwać na zmianę tej sytuacji.

Doświadczenia krajów kandydackich do UE wskazują na ogromne znaczenie sektora pozarządowego w kwestii edukacji europejskiej, zwłaszcza w sytuacji bierności instytucji państwowych. Przez długi czas w centrum uwagi trzeciego sektora na Ukrainie znajdowały się kwestie demokratyzacji ukraińskiego życia publicznego oraz budowy otwartego społeczeństwa obywatelskiego. Edukacja europejska przykuła uwagę organizacji pozarządowych pod koniec lat 90 ubiegłego wieku. Początkowo swoistymi liderami w tym względzie były organizacje działające na zachodzie kraju oraz w Kijowie, obecnie takie organizacje istnieją w całym kraju.

Znamienne, iż ogromną część spośród wymienionych organizacji stanowią niepaństwowe ośrodki analityczno-badawcze, których celem jest stworzenie szerokiego zaplecza intelektualnego dla przyszłej integracji europejskiej Ukrainy. Aktywność takich organizacji skierowana jest głównie do ściśle określonych, wąskich środowisk. Tymczasem na Ukrainie wyraźnie odczuwalny jest brak informacji, skierowanej do odbiorcy masowego.

Szczególną rolę w edukacji europejskiej społeczeństwa ukraińskiego spełniają kluby europejskie, tworzone na Ukrainie przy placówkach oświatowych, na wzór podobnych organizacji w innych krajach europejskich. Kluby tworzone są przy szkołach podstawowych, średnich (Szkolne Kluby Europejskie), a także uniwersytetach. Kluby europejskie działają głównie w dużych miastach, dlatego do najpilniejszych zadań należy obecnie stworzenie sieci takich organizacji na terenach wiejskich oraz w małych miastach. Kluby działają obecnie na terenie całej Ukrainy, stosunkowo naj słabiej na południu kraju, w tym szczególnie na Półwyspie Krymskim. Liczba Szkolnych Klubów Europejskich ciągle rośnie, obecnie ich liczba wynosi około 150.

Rozwój edukacji europejskiej na Ukrainie, a także działalność organizacji zajmujących się tą kwestią nie byłyby możliwe bez wsparcia organizacji międzynarodowych. Dzięki pomocy finansowej w ramach programu *TEMPUS/TACIS* udało się wprowadzić „europejskie” programy nauczania do ukraińskich uczelni wyższych. Organizacje międzynarodowe przyznały w ciągu ostatnich kilkunastu lat dziesiątki *grantów* finansowych na rozwój edukacji europejskiej na Ukrainie. Do najaktywniejszych donorów należą m.in. Międzynarodowa Fundacja „*Odrodzenie*”, Fundacja im. K. Adenauera, Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej (*PAUCI*), Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja im. Stefana Batorego.

Z racji bliskości pomiędzy obydwojma narodami bardzo cenna dla organizacji ukraińskich jest współpraca i kontakt z organizacjami polskimi. Co ważne, często partnerami ze strony polskiej są organizacje o charakterze lokalnym, bądź regionalnym, przekazujące swoje doświadczenia organizacjom ukraińskim. Współpraca ta wydała już pierwsze plony, wspólnie w różnych częściach Ukrainy zrealizowano kilka projektów, w tym wiele konferencji, spotkań, szkoleń, co ważne wydano również szereg publikacji prezentujących polskie doświadczenia integracji europejskiej.

Pomimo wspomnianych form aktywności organizacji pozarządowych, pomocy międzynarodowej, na ukraińskim rynku medialnym panuje deficyt informacji „europejskiej”. Tych niedostatków nie rekompensują ukraińskie środki masowego przekazu, w całym kraju ukazuje się jedynie kilka niskonakładowych biuletynów wydawanych przez instytucje europejskie oraz organizacje pozarządowe. Wydania te są rozpowszechniane głównie wśród zainteresowanych organizacji pozarządowych, instytucji państwowych oraz placówek oświatowych. Znacznie prezentują się media internetowe, w ostatnim czasie powstało kilka portali informacyjnych, specjalizujących się w tematyce europejskiej. Funkcję informacyjną pełnią także oficjalne strony instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych, na których umieszczono serwisy aktualności europejskich, a także informacje o historii UE, procesie integracji, czy europejskim prawodawstwie. W tym miejscu należy jednak zauważyć, iż dostęp do Internetu jest na Ukrainie ciągle dosyć mocno ograniczony, co zawęża grono odbiorców tego rodzaju informacji.

W okresie ostatnich 2-3 lat obserwowane są pozytywne tendencje w kwestii edukacji europejskiej. Rośnie liczba organizacji pozarządowych, zajmujących się tematyką europejską, zwiększa się także liczba szkół wprowadzających do swoich programów treści „europejskie”. Pomimo pozytywnych tendencji obecny stan edukacji europejskiej na Ukrainie jest dalece niezadowolający. W dalszym ciągu informacja trafia jedynie do wąskich grup odbiorców, brakuje programów przeznaczonych dla odbiorcy masowego.

Indeks

Uczelnie:

Dniepropietrowsk

1. Państwowy Uniwersytet Dniepropietrowski –
Національний дніпропетровський університет.
49050, Україна, Дніпропетровськ, вул. Наукова, 13
tel. (0562) 46-00-95, faks (0562) 46-55-23.
Rektor: М. Поляков
E-mail: webmaster@mail.dsu.dp.ua,
URL: www.dsu.dp.ua

Kijów

2. Państwowy Uniwersytet Kijowski im. Tarasa Szewczenki,
Instytut Stosunków Międzynarodowych, Centrum
Studiów Europejskich - Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка, Інститут
міжнародних відносин, Центр європейських студій.
Київ, вул. вул Мельникова 36/1, кім 261, tel. 211-44-14, 211-
45-45.
Dyrektor Instytutu Spraw Międzynarodowych: проф. Л. В.
Губерський,
Kierownik Centrum Studiów Europejskich: проф. О.І. Шнирков.
E-mail: kvv@iir.kiev.ua, mma@iir.kiev.ua.
URL: www.iir.kiev.ua.

Kijów

3. Międzynarodowy Naukowo-Techniczny Uniwersytet w
Kijowie – Київський Міжнародний Науково-Технічний
Університет.
02094 Київ, завулок Магніторський 3/100, tel. (044) 551-50-
60, 551-50-53, 559-24-33.
E- mail: info@istu.edu.ua,
URL: www.istu.edu.ua.

Kijów

4. Państwowy Uniwersytet „Akademia Kijowsko-
Mohylańska”, Szkoła Analizy Politycznej –
Національний університет „Києво-Могилянська
Академія”, Школа політичної аналітики.
Київ, вул. Волоська 8/5, ауд.4-424, tel./faks: 230-82-39.
Dyrektor: Олексій Гарань
E-mail: rostp@spa.org.ua
URL: www.spa.ukma.kiev.ua

Lwów

5. Państwowy Uniwersytet im. I. Franki, Instytut Integracji Europejskiej - Національний університет ім. І. Франка, Інститут Європейської Інтеграції.
79000 Львів, вул. Університетська 1, г-312.
Dyrektor: Богдан Гудь (bohdanhud@yahoo.com).
E-mail: inst_evr@franko.lviv.ua
URL: www.instevro.iatp.org.ua/

Tarnopol

6. Akademia Gospodarki Narodowej, Centrum Studiów Europejskich i Międzynarodowych – Тернопільська Академія Народного Господарства, Центр європейських та міжнародних студій.
46004 Тернопіль, вул. Львівська 11, tel. (0352) 33-11-02
faks: (0352) 33-11-02.
Rektor: Юрій Сергій Ілліч
E-mail: rektor@tane.edu.ua
URL: www.tane.edu.ua

Kluby europejskie na Ukrainie:

Berezne

1. Liceum Ekonomiczno-Humanistyczne, Szkolny Klub Europejski „Jewrodeń” – Шкільний Євроклуб „Євродень”, Економічно-гуманітарний ліцей Березне, tel. (0365) 35-49-54 (praca), (0365) 35-39-41.
Koordynator: Руслан М. Новачок.

Charków

2. Charkowski Instytut Humanistyczny „Ukraińska Akademia Ludowa”, Klub Europejski – Євроклуб, Харківський гуманітарний інститут „Українська народна академія”.
61000 м. Харків, вул. Лермонтовська 27, Борисівна (koordynator), тел. (0572) 40–10–81, факс (0572) 14–92–62.
Koordynator: Тимохова Галина (timohova@rambler.ru).

Cherson

3. Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny, Klub europejski – Євроклуб, Державний педагогічний університет.
73000 Херсон, вул. 40 – ліття жовтня 27, tel. (0552) 24 23 50, faks (0552) 24 32 35, Херсонський державний педагогічний університет, аудит. 250.
Koordynator: Світлана В. Азарова, azarova@kspu.kherson.ua.
E-mail: euroclub@kspu.kherson.ua.

URL: <http://www.university.kherson.ua/> (->Oddział Kontaktów Międzynarodowych).

Czerkasy

4. Czerkaska Specjalistyczna Szkoła nr 17, Młodzieżowy Szkolny Klub Europejski „Jednist” – Молодіжний шкільний євроклуб „Єдність”, Черкаська спеціалізована школа №17.
18002 Черкаси, вул. Хрещатик 218. tel.(0472) 32-12-33.
Koordynator: Wołodumyr Hrycenko (gricenko_vova@gala.net)
URL: www.fml17.ck.ua (strona szkoły)

Dniepropietrowsk

5. Państwowy Uniwersytet w Dniepropietrowsku, Klub Europejski – Євроклуб, Дніпропетровський національний університет.
49027 Дніпропетровськ, парк Т.Г. Шевченка, Палац Студентів, кімн. 25, факс. (0562) 46-22-01
E-mail: svc@a-teleport.com

Dniepropietrowsk

6. Dziecięcy klub europejski „Lingwa” - Дитячий євроклуб „Лінгва”.
49126 Дніпропетровськ, вул. Гагаріна 74, а/с 2896, tel. (056) 776 84 43, 776 61 76,
Koordynatorzy: Юрій Колесник, Елена Павленко
E-mail: kol@lingua.dp.ua
URL: <http://lingua.dnepr.net/>

Donieck

7. Młodzieżowa Doniecka Organizacja „Klub Europejski” – Молодіжна донецька організація „Євроклуб”.
83015 Донецьк, пр. Богдана Хмельницького 108/ к. 204,
tel. (8062) 338-42-96, (8062) 335-10-39.
Koordynator: Євген Пугач.
E-mail: doneuroclub@gmail.com
URL: <http://www.geocities.com/doneuroclub/projectsua.html>,
<http://doneuroclub.blogspot.com/>.

Horochoów (Obwód Wołyński)

8. Gimnazjum nr 2 w Horochowie, Szkolny klub europejski „Planeta” – Шкільний Євроклуб „Планета”, Гімназія №2.
45700 Горохів, Волинська область, вул. Грушевського 5а.
Koordynator: Валентина Волошук (nauczyciel), tel. (0337) 92-16-68.
E-mail: vitdavid@giltukrtel.net

Kijów

9. Międzynarodowy Uniwersytet Chrześcijański w Kijowie, Klub europejski – Євроклуб, Міжнародний християнський університет у Києві.
Проспект перемоги 55,
Koordynator: Дарина Дікова-Фаворська (koordynator)
E-mail: dashutska13@yahoo.com

Kijów

10. Kijowski Uniwersytet Humanistyczny, Klub europejski – Євроклуб, Київський гуманітарний університет.
03040 Київ, вул. Стельмаха 5, кімн. 514, tel. (044) 257-94-04, 257-1106, faks 258-71-54, 213-34-04.
Koordynator: Дмитро Кленус (koordynator).
E-mail: euroclub@ukr.net

Kiwerce (Obwód Wołyński)

11. Szkoła nr 4, Szkolny klub europejski – Шкільний Євроклуб „Євромолодь”, ЗОШ №4
45200 Ківерці, Волинська область, вул. Галана 3.
Koordynator: Аліна Гімоль, (0336) 53-14-36.
E-mail: LUS-KA@ukr.net

Kowel (Obwód Wołyński)

12. Gimnazjum miejskie w Kowlu, Szkolny klub europejski „Diversity” – Шкільний Євроклуб „Diversity”, Міська гімназія у Ковелі.
45000 Ковель, Волинська область, вул. Незалежності 49.
Koordynator: Ірина Котюк, tel. (03352) 3-16-20 (dom), (03352) 2-27-82; (0335) 22-34-49 (praca).
E-mail: kovelgim@lutsk.ukrpack.net

Łuck (Obwód Wołyński)

13. Gimnazjum nr 4, Szkolny klub europejski „Euroświat” – Шкільний Євроклуб „Євросвіт”, Гімназія №4.
43000 Луцьк, Волинська область, пр. Волі 25.
Koordynator: Ольга Дорда (nauczycielka), (0332) 22-62-42.
E-mail: eurosvit@ua.fm

Łuck

14. Gimnazjum nr 14, Szkolny klub europejski „Mrija” – Шкільний Євроклуб „Мрія”, Гімназія №14.
43000 Луцьк, вул. Черняхівського 8.
Koordynator: Андрій Киця (nauczyciel), tel. (03322) 63509 (praca), (050) 3784697 (dom).
E-mail: mrija@ua.fm

Łuck

15. Gimnazjum nr 216 Szkolny klub europejski „Jewro-krok” – Шкільний Євроклуб „Євро-крок”, Гімназія №21.
43000 Луцьк, вул. Кравчука 14.
Koordynator: Тетяна Моренчук (nauczyciel), tel. (0332) 25-52-91 (praca), (0332) 71-50-78 (dom).
E-mail: euokrok@ua.fm

Łuck

16. Liceum nr 26, Szkolny klub sportowy „Jewryka” – Шкільний євроклуб „Єврика”, Ліцей №26.
43000 Луцьк, вул. Кравчука 30.
Koordynator: Тетяна Федонюк (nauczyciel), tel. (0332) 23-40-81 (praca), (0332) 71-50-78 (dom).
E-mail: euuryka@ua.fm

Nowogród Wołyński (Obwód Żytomierski)

17. Gimnazjum im. Łesi Ukrainki, Szkolny Klub Europejski – Шкільний євроклуб, Гімназія ім. Лесі Українки.
Новоград Волинський, Житомирська область, вул. Косачів 5, tel. (4141) 2-39-95 (dom).
Koordynator: Павло К. Ліневич.
E-mail: gosdep@nv.zt.ukrtel.net

Równe

18. Gimnazjum, Szkolny klub europejski „Dywoswit” – Шкільний євроклуб „Дивосвіт”, Гімназія.
33000 Рівне, вул. 24 серпня 2.
Koordynator: Світлана Євчук (nauczyciel), tel. (+380362) 26-57-25 (praca).
E-mail: divosvit@yahoo.com

Równe

19. Szkoła Ogólnokształcąca nr 12, Szkolny klub europejski „Ramię w ramię z Europą” – Шкільний євроклуб „Пліч-о-пліч з Європою”, ЗОШ №12.
33027 Рівне, вул. Грушевського 8.
Koordynator: Тетяна Кіряк (nauczyciel), tel. (0362) 285592 (praca), (0362) 260160 (dom).
E-mail: tan_tv@land.ru

Równe

20. Szkoła nr 3, Szkolny klub europejski „Rajduha” – Шкільний євроклуб „Райдуга”, ЗОШ №3.
Рівне, вул. Маяковського 12, Тетяна А. Лаворік (nauczyciel), tel. (0362) 23-27-91 (dom), (0362) 26-97-57, (0362) 5-62-48 (praca).

Równe

21. Szkoła Specjalistyczna nr 15, Szkolny Klub Europejski „Jewrotajm” – Шкільний євроклуб „Євротайм”, Школа спеціалізована №15.
Рівне, вул. Пушкіна 17,
Koordynator: Тетяна Наглюк (nauczyciel), tel. (0362) 26-87-11 (praca), (0362) 63-02-10.

Równe

22. Szkoła Średnia „Centrum Nadziei”, Szkolny klub europejski „Krok do Europy” – Шкільний євроклуб „Крок у Європу”, Середня школа „Центр надії”.
Рівне, вул. Гайдара 12.
Koordynator: Лідія В. Жалівців (nauczyciel), tel. (0362) 26-85-32 (praca), (0362) 25-15-86, kom. (050) 140-52-71.

Turysk (Obwód Wołyński)

23. Szkoła Ogólnokształcąca, Szkolny klub europejski „Europa” – Шкільний євроклуб „Європа”, ЗОШ.
44800 Турійськ, Волинська область, вул. Володимирська 1.
Koordynator: Оксана Микитюк (nauczyciel), tel. (03363) 21579 (dom); (050) 658-67-49 (kom.).
E-mail: sekeuropa@ua.fm

Włodzimierz Wołyński (Obwód Żytomierski)

24. Gimnazjum we Włodzimierzu-Wołyńskim, Szkolny klub europejski „Avias” – Шкільний євроклуб „Avias”, Гімназія №4.
44700 Володимир-Волинський, Житомирська область, вул. 20-го липня 21.
Koordynator: Ольга Рябчун (nauczyciel), tel. (03342) 24788 (dom); (03342) 23449 (praca).
E-mail: avias@ua.fm

Organizacje pozarządowe.

Berdiańsk (Obwód Zaporoski)

1. Stowarzyszenie „Europejska Droga” – Асоціація „Європейський шлях”.
71112 Бердянськ, вул. Свердлова 10, к. 46, tel. 8 (061) 534-24-27.
Koordynator: Марина Вікторівна Гудзь
(gydzmarina@yahoo.com).
URL: <http://www.euoway.berdyansk.net/>

- Donieck**
2. Centrum Badań Europejskiej Jedności – Центр досліджень європейської єдності.
83007 Донецьк, вул. Новоясинуватська 29, tel. (062) 252-06-65, (097) 723-32-21.
Koordynator: Lolita Demczenkova (ldemchenkova@ukr.net).
E-mail: ceus@ukr.net
- Donieck**
3. Donieckie Młodzieżowe Centrum Debat – Донецький молодіжний дебатний центр.
83003 Донецьк, проспект Ілліча 79/31, tel./faks: (062) 385 98 39, tel. (062) 345 77 91.
E-mail: debate@cent.dn.ua
URL: <http://www.cent.dn.ua/>
- Iwano-Frankiowsk.**
4. Galicyjski Klub Europejski – Галицький Євроклуб.
76000 Івано-Франківськ, вул. Т. Г. Шевченка 47, тел./факс. (0342) 55-28-54.
E-mail: khf@il.if.ua, galycheuroclub@freeE-mail.com.ua.
- Kijów**
5. Centrum badań ekonomicznych i politycznych im. Ołeksandra Razumkowa – Центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова.
01034 Київ, вул. Володимирська 46
tel. (044) 201-11-98, faks (044) 201-11-99
Szef Rady Centrum: Микола Мартиненко
E-mail: info@uceps.com.ua, URL: <http://www.uceps.org>
- Kijów**
6. Klub europejski WMHO "Demokratyczne przemiany Ukrainy" – Євроклуб ВМГО „Демократичні перетворення України”.
E-mail: demperu@yahoo.com.
- Kijów**
7. Centrum Technologii Politycznych i Informacyjnych „Demokracja i Rozwój” – Центр політичних та інформаційних технологій „Демократія та Розвиток”.
01030 Kijów, абонентська скринька 40, tel./faks.: (044) 230 92 87; tel. 232 4632,
E-mail: cdd@ln.ua
URL: www.cdd.kiev.ua

- Kijów**
8. Państwowa Dziecięca Biblioteka „MIDES”, Klub europejski – Євроклуб, Державна дитяча бібліотека „МІДЕС”.
03190 Київ, вул. Баумана 60.
Koordynator: А. І. Гордієнко
- Kijów**
9. Instytut Badań Regionalnych i Eurointegracyjnych „EuroRegioUkraina” – Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень „ЄвроРегіоУкраїна”.
04070 Київ, вул. Сагайдачного 8, оф. 12, , tel. (044) 428-70-10, (044) 428-70-20, (044) 428-70-30, (044) 428-73-06, faks. (044) 428-73-06.
Koordynator: Сергій Максименко (dyrektor)
E-mail: info@eru.org.ua
URL: www.eru.org.ua
- Kijów**
10. Ukraina – Europejski Wybór – Україна – Європейський вибір.
04071 Київ, вул. Оболонська, 21-А, dla korespondencji: 04080 Київ, а/с №50, tel. (044) 238 68 43, faks.: (044) 239-24-26, kom. (067) 681 95 82.
Koordynator: Олексій Коломієць (dyrektor).
E-mail: europokolomiyets@ukr.net.
- Kijów**
11. Centrum Studiów Europejskich i Euroatlantyckich – Центр європейських та євроатлантичних студій.
031234 Київ, бульвар Івана Лепсе 8, tel.: (044) 454 11 56, 238 68 43.
E-mail: europokolomiyets@ukr.net
- Kijów**
12. Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy – Центр миру, конверсії та закордонної політики України.
01034 Київ, вул. Володимирська 42, офіс 21, Adres pocztowy: 03142 Київ 142, а/с 101, tel. (044) 2386843.
Dyrektor: Олександр Сушко
E-mail: sushko@cpcfpu.org.ua.
URL: www.cpcfpu.org.ua

- Kijów**
13. Organizacja społeczna Fundacja "Europa XXI" – громадська організація Фонд „Європа ХХІ”.
01034, Київ, вул. Лисенка 4, к. 12, tel. (044) 234-58-18, (044) 235-86-57.
Koordynator: Інна Підлуська (dyrektor).
E-mail: europa@europexxi.kiev.ua
URL: <http://www.europexxi.kiev.ua/>.
- Kijów**
14. Instytut Współpracy Euroatlantyckiej – Інститут євроатлантичного співробітництва.
Київ, вул. Володимирська 42, офіс 21, , tel. (044) 238-68-43, 230-83-76.
Dyrektor: Борис Тарасюк (Minister Spraw Zagranicznych Ukrainy).
E-mail: office@ieac.org.ua
URL: <http://www.ieac.org.ua/>
- Kijów**
15. Instytut Społeczeństwa Demokratycznego – Інститут демократичного суспільства.
Київ, tel. (097) 930-3575, (066) 393-1122, tel./faks: (044) 565-0282.
Koordynator: Анастасія Сосевич.
E-mail: ids@ids.org.ua
URL: www.ids.org.ua
- Kijów**
16. Komitet Wyborców Ukrainy – Комітет виборців України.
01135 Київ, а/с 5, tel./faks: 490-61-34, 490-61-35, 490-61-36.
Koordynator:
E-mail: cvu@cvu.kiev.ua.
URL: <http://www.cvu.org.ua/>.
- Kijów**
17. Instytut Społeczeństwa Obywatelskiego – Інститут громадянського суспільства.
01103 Київ, бул. Дружби народів, 22, кім.21,
tel. (+38044) 269-7394, 269-0732.
Koordynator: Anatolij Tkaczuk
E-mail: csi@csi.org.ua
URL: www.csi.org.ua

- Kijów**
18. Fundacja „Demokratyczne Inicjatywy” - Фонд “Демократичні ініціативи”.
01001 Київ, А/с В-271, tel./faks (044) 425 4588, (044) 425 5170.
Koordynator: Ілько Кучерів (dyrektor).
E-mail: dif@dif.org.ua
URL: www.dif.org.ua
- Kijów**
19. Międzynarodowe Centrum Badań Perspektywicznych - Міжнародний центр перспективних досліджень.
04050 Київ, вул. Пимоненка 13 а, tel. (044) 236-44-77, (044) 236-43-77, faks (044) 236-46-68.
Dyrektor: Віра Нанівська, (vnanivska@icps.kiev.ua)
E-mail: office@icps.kiev.ua
URL: www.icps.kiev.ua
- Lwów**
20. Lwowska Miejska Organizacja Młodzieżowa „Euroklub” – ЛММО „Євроклуб”.
Львів, вул. Панча 20.60, tel. (067) 672 35 45
Koordynator: Ярополк Тимків
E-mail: info@europe.org.ua, euroclub@europe.org.ua
- Lwów**
21. Organizacja społeczna Europejski Dialog – Європейський діалог.
79019 Львів, а/с 2833, tel. (032) 297 – 18 – 57, (032) 297 – 18 – 57.
Koordynator: Ігор Каспрук.
E-mail: dialog@dialog.lviv.ua
URL: www.dialog.lviv.ua
- Lwów**
22. Młoda Dyplomacja – Молода дипломатія.
79602 Львів, Факультет міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, вул. Університетська 1, tel. (0322) 72-79-73.
E-mail: ird@franko.lviv.ua
URL: www.franko.lviv.ua/personal/mdlviv/,
<http://www.md.org.ua/>.
- Łubnie (Obwód Połtawski)**
23. Klub Europejski Łubnie – Євроклуб Лубни.
37502 Лубни, Полтавська область, вул. Чкалова 16, к. 10.
Koordynator: Віктор В. Новіков, tel. (05361) 7-24-63.

- Łuck**
24. Centrum Społecznych Młodzieżowych Organizacji Wołynia „Nasza sprawa” – Центр громадських молодіжних організацій „Наша справа”.
43024 Луцьк, пр. Молоді 13Б, tel. (0332) 78-01-16.
Koordynator: Владислав Стемковський.
E-mail: nasha_sprava@hotmail.com.
URL: <http://www.volynyouth.lutsk.ua>
- Ługańsk**
25. Młodzieżowa Organizacja Społeczna „Klub Europejski - Ługańsk” – Молодіжна громадська організація „Євроклуб - Луганськ”.
91057 Луганськ, кв. Волкова 5/83.
(642) 59-61-31, +380 (050) 428-40-28
Koordynator: Юрій Моцний (luhansk@osce.org.ua),
Zastępca: Ганна Низькодубова (art_PR@ukr.net).
- Melitopol (Obwód Zaporoski)**
26. Klub Europejski – Євроклуб
72312 Мелітопол, Запорізька область, вул. Невського 18.
E-mail: euroclub_melitopol@torba.com,
- Mikołajów**
27. Mikołajowskie Młodzieżowe Stowarzyszenie „Euroklub” – Миколаївське Молодіжне Об’єднання „Євроклуб”.
54051 Миколаїв, вул. Артема 40-Б, к. 100, tel. (0512) 63–15–38, 54003 Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10,
Koordynator: Леонід Клименко, tel./faks (0512) 50–03–33.
E-mail: ira@kma.mk.ua, u96037@kma.mk.ua,
vimo@mksat.net
- Połtawa**
28. Centrum badań socjalnych, młodzieżowy Klub Europejski– молодіжний Євроклуб, Центр соціальних досліджень.
36000 Полтава, вул. Пушкінська 115, к. 29, Tel.: (0532) 22-04-48,
E-mail: studies@ukr.net
URL: <http://www.studies.poltava.ua> (-> Młodzieżowy Klub Europejski).
- Połtawa**
29. Centrum Badań Socjalnych – Громадська організація „Центр соціальних досліджень”.
36000 Полтава, вул. Пушкіна 115, к. 29, (053) 222-04-48,
(053) 252-20-59.

Dyrektor: Віталій Зелюк
E-mail: studies@ukr.net
URL: www.studies.poltava.ua

30. Połtawa

Młodzieżowy Klub Europejski w Połtawie – Молодіжний Євроклуб у Полтаві.

Центр Соціальних Досліджень, 36000 Полтава, вул. Пушкінська 115, к. 29, Tel.: (05322) 20448,

Koordinator: Юлія Ярмоленко

E-mail: studies@ukr.net

URL: <http://www.studies.poltava.ua> (-> Młodzieżowy Klub Europejski)

Sumy

31. Sumska Obwodowa Młodzieżowa Organizacja „Matrix” - Сумська обласна молодіжна організація „Матриця”.

40030 Суми, вул. Кірова 25, офіс 608, tel. (0542) 32-19-39, 34-02-98, faks 34-02-98.

Koordinator: Антон Алещенко

(dyrektor, aleshchenko@ukr.net)

E-mail: info@matrix-ua.org

URL: www.matrix-ua.org/

Zaporoże

32. Młodzieżowe Stowarzyszenie „Euroklub” – Молодіжне об'єднання „Євроклуб”.

69096 Запоріжжя, вул. Каховська 171.

E-mail: euroclub@zstu.edu.ua

Żytomierz

33. Stowarzyszenie młodzieżowe „Euroklub” – Молодіжна громадська організація „Євроклуб”.

262008 Житомир, вул. Велика Бердичівська 63/11, tel. (0412) 343 922, 373 045, faks.: 373 045.

Koordinator: Олена Дікова-Фаворська.

E-mail: favor@net.zt.ua

Institucje, organizacje oraz fundacje międzynarodowe.

1. British Council.

79602 Львів, Львівський національний університет ім. І. Франка, tel. (322) 2 964 552, faks. (322) 762 915.

E-mail: LvivEnquiry@britishcouncil.org.ua

URL: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine.htm>

64026 Одеса, віце-адмірал Жуков 13, tel. (482) 496 833, faks. (482) 496 452.

E-mail: OdessaEnquiry@britishcouncil.org.ua

URL: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine.htm>

61077 Харків, Харківський національний університет, Майдан Свободи 5, tel. (57) 717 4102, (57) 705 2078, faks. (57) 717 4102; (57) 705 2078.

E-mail: KharkivEnquiry@britishcouncil.org.ua

URL: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine.htm>

83055 Донецьк, вул. Щорса 17, Донецький національний університет, tel. (62) 337 0786, faks. (62) 337 0801.

E-mail: DonetskEnquiry@britishcouncil.org.ua

URL: <http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine.htm>

2. Europejski Parlament Młodzieży – Ukraina –
Європейський молодіжний парламент – Україна.
02114 Київ, вул. Мишуги ¼, офіс 99, tel. (067) 718 78 04.
Koordynator: Оксана Андрусак,
E-mail: oksana.andrusyak@eyp-ua.org
URL: eyp-ua.org
3. Fundacja im. Friedricha Eberta (Friedrich Ebert Stiftung)
Регіональне Представництво в Україні, Білорусі та Молдові
01004 Київ, вул. Пушкінська, буд. 34, tel. (044) 235 1149/235
5277/234 6261, faks: (044) 451 4031
dyrektor przedstawicielstwa: Helmut Kurt
E-mail: hkurth@fesukraine.ru.kiev.ua
URL: www.fesukraine.kiev.ua
4. Fundacja im. K. Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung) –
Представництво Фонда К.Аденауера в Україні.
01021 Київ, вул. Шовковича 10/4, tel. (044) 4927443,
2537504, fax (044) 4927443,2537504.
Kierownik Przedstawicielstwa Fundacji Konrada Adenauera w
Kijowie: Ralf Wachsmuth
E-mail: konrad@adenauer.kiev.ua
URL: www.kas.de
5. Fundacja im. Stefana Batorego
00-215 Warszawa, ul. Sapieżyńska 10a, tel. (48-22) 5360200 fax
(22) 5360220,
Prezes Zarządu Fundacji: Aleksander Smolar
E-mail: batory@batory.org.pl
URL: www.batory.org.pl

6. Inicjatywa Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej – PAUCI (Poland-America-Ukraine Cooperation Initiative) – Польсько-Американсько-Українська Ініціатива про Співпрацю.
01030 Київ, вул. Б Хмельницького 68-68, tel.: 380 (44) 235 8410, fax: 380 (44) 235-8411
E-mail: pauci@pauci.kiev.ua
URL: www.pauci.org

Warszawa, ul. Solec 48, tel./faks: 48 (22) 625-4846, 625-7154, 625-7984
E-mail: pauci@pauci.org.pl
7. Instytut Wschód-Zachód - The EastWest Institute.
04070 Київ, вул. Сагайдачного 8, кв. 12, tel.: (044) -416-73-05, 416-70-10, 416-70-20, 416-70-30, faks: (044) 416-73-06.
E-mail: kyiv@iews.org
8. Międzynarodowa Fundacja „Odrodzenie” – Міжнародний фонд „Відродження”.
Київ, вул. Артема, 46 (biuro centralne), tel. (44) 461 97 09 | факс: (44) 486 76 29.
Dyrektor wykonawczy: Євген Бистрицький
E-mail: irf@irf.kiev.ua
URL: www.irf.kiev.ua
9. Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności – Polish-American Freedom Foundation.
00-312 Warszawa, ul. Dobra 72, tel. (22) 828-43-73, fax (22) 828-43-72
mail: PAFF@PAFW.PL
URL: www.pafw.pl
10. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, w Mołdawii i na Białorusi – Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі.
01024 Київ, вул. Круглоуніверситетська 10, tel. (44) 462 00 10, faks: (44) 230 23 90.
Szef Przedstawicielstwa: Ian Boag
E-mail: delegation-ukraine@cec.eu.int
URL: press@delukr.cec.eu.int

Polskie organizacje pozarządowe.

1. Europejski Dom Spotkań „Fundacja Nowy Staw”
20-078 Lublin ul. 3 Maja 18/3A, tel (81) 534 61 91
fax (81) 534 61 92
Prezez Fundacji: Tomasz Różniak (t.rozniak@eds-fundacja.pl)

URL: www.eds-fundacja.pl
E-mail: eds@eds-fundacja.pl

2. Fundacja Edukacja dla Demokracji.
00-150 Warszawa ul. Nowolipie 9/11,
tel./fax. (22) 635 40 06
Przewodniczący Rady Fundacji Andrzej Janowski.
URL: <http://www.edudemo.org.pl/>
3. Fundacja im. R. Schumana
00-540 Warszawa, Al. Ujazdowskie 37/5, tel.: (22) 621 21 61,
621 75 55, 622 03 42, 622 03 43 , fax: (22) 629 72 14.
Prezes Zarządu: Róża Thun,
Dyrektor Generalny: Anna Radwan - Röhrenscheff
URL: [www.schuman.org.pl'](http://www.schuman.org.pl/)
4. Fundacja Młoda Demokracja
20-002 Lublin, ul. Krakowskie Przedmieście 23, tel./faks. (081)
534 55 13.
Przewodniczący Rady: Marcin Pawlak, Prezes Zarządu: Paweł
Bobołowicz.
E-mail: fmd@fmd.lublin.pl
URL: www.fmd.lublin.pl
5. Parlament Młodzieży
37-700 Przemyśl 2, Rynek 5, tel./faks. (016) 678 58 18.
Przewodniczący Zarządu: Mateusz Łuc
E-mail: parlament@usuń.to.free.ngo.pl
URL: www.free.ngo.pl/parlament
6. Stowarzyszenie Willa Decjusza.
30-233 Krakow ul. 28 Lipca 17 A, tel. +48 +12 + 425 36 38, +
425 36 44, + 425 36 23, fax: +48 +12 + 425 36 63.
Dyrektor: Danuta Glondys
E-mail: sekretariat@villa.org.pl
URL: www.villa.org.pl

Media:

Internet:

1. Biuletyn informacyjny Programu Europejskiego
Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie” –
інформаційний бюлетень Європейської програми МФ
„Відродження”.
<http://www.irf.kiev.ua/ua/programs/cs/eu/projects/?do%3Aint=1520>.

2. Informator Międzynarodowego Centrum Badań Perspektywicznych - Вісник Міжнародного Центру Перспективних Досліджень.
Redaktor: Євген Шульга
Tel. (044) 236 44 77.
E-mail: shulha@icps.kiev.ua
URL: <http://www.icps.kiev.ua/publications/nl.html>
3. „Informator UE”, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej na Ukrainie, w Mołdawii oraz na Białorusi – „Вісник ЄС”, Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Беларусі.
URL: www.delukr.cec.eu.int/site/page35113.html.
4. Euroatlantycka Ukraina”, portal informacyjny - „Євроатлантична Україна” портал.
Redaktor: Олександр Коломієць
01034 Київ, вул. Володимирська 42, офіс 21, tel. 44 230 81 78.
E-mail: europokolomiyets@ukr.net.
URL: www.ea-ua.info
5. „Ukraina – perspektywa europejska”, portal informacyjny - „Україна - європейська перспектива”, портал.
E-mail: eu-ukraine@eu-ukraine.kharkov.ua
URL: www.eu-ukraine.kharkov.ua
6. Polsko-Ukraiński Portal Informacyjny „ProEuropa” – Українсько-польський портал „ProEuropa”.
Kierownik projektu: Альбіна Трубенкова.
E-mail: editor@proeuropa.info
URL: www.proeuropa.info

Media drukowane:

7. „Eurobiuletyn”, Biuletyn Informacyjny Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie - „Євробюлетень”, інформаційний бюлетень представництва Комісії в Україні.
Redaktor: Анатолій Лемиш.
01024 Київ, вул. Круглоуніверситетська 10.
E-mail: press@delukr.cec.eu.int
URL: www.delukr.cec.eu.int

8. „Eurointegracja”, biuletyn UNIAN” - „Євроінтеграція”,
бюлетень УНІАН.
Redaktor: Олександр Харченко
01001 Київ, вул. Хрещатик 4, к. 30, tel. 229-3571.
E-mail: info@unian.net
URL: <http://www.unian.net/ukr/news/eintegration/>
9. Niezależne kulturologiczne czasopismo „Ji” –
Незалежний культурологічний часопис „Ї”.
Red. Тарас Возняк
E-mail: ji@is.lviv.ua
URL: www.ji-magazine.lviv.ua/
10. Ukraiński Informator Regionalny - Український
Регіональний Вісник.
Redaktor: Лариса Мудрак (lmudrak@IEWS.org).
Tel. (044) 462-00-53/54/55.
URL: www.urr.org.ua
11. “Ukraiński Monitor”, biuletyn Centrum Pokoju, Konwersji
i Poilityki Zagranicznej Ukrainy – „Український
монітор”, бюлетень Центру миру, конверсії та
зовнішньої політики України.
Redaktor: Володимир Нагірний
E-mail: monitoring@cpcfpu.org.ua
URL: <http://foreignpolicy.org.ua/ua/>
12. „Studia Europejskie”, biuletyn projektu
Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie” – „Європейські
студії”, бюлетень проекту, МФ „Відродження”.
URL: <http://www.euro.lecos.org/eurobulletin.shtml>

Bibliografia.

1. Гоці Сандро, Урядування в Об'єднаній Європі, <http://books.dovidka.com.ua/index.php?cat=37> (інформація о książce).
2. Марченко Марина, Словник-довідник Європейського Союзу, <http://books.dovidka.com.ua/index.php?cat=37> (інформація о książce).
3. Мусис Ніколас, Усе про спільні політики Європейського Союзу, <http://books.dovidka.com.ua/index.php?cat=37> (інформація о książce).
4. Польща -Європейський Союз: шлях інтеграції, <http://www.cent.dn.ua/>
5. Процеси євроінтеграції в Україні та Польщі: точка зору громадських організацій, <http://www.pauci.org/ua/resource/library/library>
6. Роль місцевих органів влади в процесі європейської інтеграції. Польський досвід. Донецьк, <http://www.cent.dn.ua/> (інформація о książce).
7. Україна та розширена Європа: порядок денний, www.pauci.org/ua/resource/library/library (інформація о książce).

Publikacje dostępne w Internecie.

8. Більше єдності та більше розмаїття. Найбільше розширення Європейського Союзу, <http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
9. Європа у 12 уроках, <http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
10. Євро, Економічний вимір інтеграції. Аналітичний щоквартальник. Випуск №2, 2003, <http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
11. Європейський Союз – Україна, <http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>

12. Європейські стандарти у сфері державної допомоги. Досвід країн-кандидатів у впровадженні цих стандартів,
<http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=43>
13. Європейські студії: посібник для учня,
<http://www.euro.lecos.org/proect.shtml>
14. Європейські студії: посібник для вчителя,
<http://www.euro.lecos.org/proect.shtml>
15. Європейський Союз та Україна: стратегія відносин в контексті розширення". Матеріали міжнародної конференції, 2003,
<http://www.eru.org.ua/index.php?page=295>
16. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів, 2001,
<http://www.eru.org.ua/index.php?page=295>
17. Інституційна система Європейського Союзу,
<http://www.studies.poltava.ua/index.php?module=htmlpages&func=display&pid=4>
18. Інституційні реформи в ЄС, Аналітичний щоквартальник. Випуск №4, 2003,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
19. Історія європейської інтеграції,
<http://www.studies.poltava.ua/index.php?module=htmlpages&func=display&pid=4>
20. На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів, 2000,
<http://www.eru.org.ua/index.php?page=295>
21. На шляху до громадянського суспільства в Україні,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
22. Неурядові організації Європейського Союзу: порівняльний аналіз з громадськими організаціями України,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
23. Огляд країн-членів ЄС та країн-кандидатів до ЄС,
<http://www.studies.poltava.ua/index.php?module=htmlpages&func=display&pid=4>
24. Парламентські вибори в ЄС,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>

25. План дій Україна – Європейський Союз,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
26. Польський референдум і новий устрій європейського дому:
уроки для України,
<http://www.dif.org.ua/publics/doc.php?action=6/polish>
27. Польсько-український українсько-польський Ґлосарій термінів
державного адміністрування, Polsko-ukraiński ukraińsko-polski
glosariusz terminów administracji publicznej,
<http://www.ebug.pl/em-slownik/index-slownik.html>
28. Посібник «Європейська інтеграція: крок за кроком»,
<http://old.europexxi.kiev.ua/ukrainian/program/zmi/book3/contents.html>
29. Практичний посібник для журналістів,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
30. Проведення занять на тематику ЄС,
<http://www.studies.poltava.ua/index.php?module=htmlpages&func=display&pid=4>
31. Програма інформування громадськості м. Полтави щодо ЄС та
європейської інтеграції: проект, 2005,
<http://www.eru.org.ua/index.php?page=295>
32. Розширення ЄС. Випуск №1, Аналітичний щоквартальник,
2003, <http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
33. Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини
України з центрально-європейськими сусідами / Інститут
регіональних та євроінтеграційних досліджень "ЄвроРегіо
Україна", 2004, <http://www.eru.org.ua/index.php?page=295>
34. Роль ЗМІ у сприянні європейській інтеграції,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
35. Словник-довідник Європейського Союзу,
<http://europa.dovidka.com.ua/>
36. Служити Європі,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
37. Співпраця ЄС та України, Аналітичний щоквартальник.
Випуск №3, 2003,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>

38. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
39. Угода про Партнерство та Співробітництво,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>
40. Що таке Угода про Партнерство та Співробітництво?,
<http://www.delukr.cec.eu.int/site/page4493.html>